

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ

Veronika Mazínová

Pozitivní stránky squattingu

Bakalářská práce

Katedra: Sociální práce

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Jan Dočkal, CSc.

Studijní program: Sociální práce, 6141R030

Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2016

Bibliografická citace

MAZÍNOVÁ, Veronika. *Pozitivní stránky squattingu*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta Evangelická Teologická. Vedoucí práce Ing. Mgr. Jan Dočkal, CSc.

Anotace

Bakalářská práce *Pozitivní stránky squattingu* poodhaluje, o co squatteři usilují a jaká je jejich ideologie. Jejím hlavním cílem je představit pozitivní stránky squattingu. V první části práce uvádí teoretické vymezení pojmu squatting pomocí různých společenských věd. Dále pojednává o motivaci, která vede jedince ke squattingu a jeho hlavních myšlenkách. Dívá se také do historie a poukazuje na momenty v dějinách, které vývoj squattingu ovlivnily. Na závěr práce pojednává o současném squattingu a popisuje dva soudobé squaty. Popis je ilustrativně doplněn rozhovory s obyvateli těchto squatu.

Klíčová slova

Squatting, squat, squatteři, motivace, ideologie, současnost.

Annotation

Dissertation "Positive Sides of Squatting" reveals ideology of squatters and what they pursue. Main objective of this dissertation is to demonstrate positive sides of squatting. Theoretical definition of the term "squatting" is analyzed in the first part of the study using different social sciences. Furthermore, the study considers one's motivation and thoughts, which lead to squatting. Also, history of squatting along with the main events that have influenced squatting are discussed. Finally, this dissertation focuses on current squatting issues and provides deep insight into two existing squats by interviewing the residents.

Key words

Squatting, squat, squatter, motivation, ideology, present.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou bakalářskou s názvem *Pozitivní stránky squattingu* napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům

V Praze dne ...

Veronika Mazínová

Poděkování

Děkuji Ing. Mgr. Janu Dočkalovi, CSc. za odborné vedení, připomínky a doporučení při psaní bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	7
2	Vymezení pojmu squatting	9
2.1	Původ a vývoj slova squatting	9
2.2	Pravopisné vymezení slova squatting	10
2.3	Politologické pozadí squattingu	10
2.4	Právní pozadí squattingu	12
3	Motivace a důvody ke squattingu	14
4	Hlavní myšlenky angažovaného squattingu	19
4.1	Bytová politika	20
4.2	Sociálně - kulturní centra	21
4.3	Komunitní život	23
5	Vývoj a historie squattingu	24
5.1	Počáteční vývoj squattingu	24
5.2	Historie squattingu v zahraničí	26
5.2.1	Amerika	26
5.2.2	Evropa	27
5.3	Historie a vývoj squattingu v České republice	31
5.3.1	Praha	32
5.3.2	Jiná města	38
6	Současný squatting	39
6.1	Autonomní sociální centrum Klinika	40
6.2	KØPI 137	49
7	Závěr	52
8	Použité zdroje	54
8.1	Použitá literatura	54
8.2	Internetové zdroje	55
8.3	Seznam použitých sborníků, ročenek, brožur	58
8.4	Jiné Zdroje	58
9	Přílohy	59
	Příloha č. 1 – Squat Köpi 137	59
	Příloha č. 2 – Projekt: Autonomní sociální centrum Klinika	60
	Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru se squatterem z Autonomního sociálního centra Klinika.	67
	Příloha č. 4- Přepis rozhovoru se squatterem z Köpi 137.	74

1 Úvod

Téma squattingu jsem zvolila pro moji práci z několika důvodů. Prvním podnětem, který mi přivedl k tomuto tématu, byla moje dlouhodobá praxe. Vypomáhala jsem terénním pracovníkům, kteří pracovali s drogově závislými tak, že vyhledávali squaty, jejichž obyvatelé byli narkomani či bezdomovci. Jako asi většina populace, jsem si v té době myslela, že squat je právě takové místo, kde je spousta odpadu, injekčních jehel a jde jen o narušení osobního vlastnictví. Následně jsem se při návštěvě města Berlína setkala s mnoha squaty, který neobývali jen lidé se špatnou sociální situací, ale hlavně lidé s vysokoškolským vzděláním, umělci, novináři a dokonce i podnikatelé. To byl druhý podnět ke zvolení tématu ohledně squattingu, jelikož došlo ke změně mého stereotypního vnímání tohoto alternativního přístupu k životnímu stylu. Squatting byl vždy kontroverzním tématem. Dochází totiž ke střetu několika myšlenek, které většinou nekončí konsenzem. Někteří lidé zastávají myšlenku, že squatting je především o obsazování prázdných domů proti vědomí jejich majitelů, což znamená porušování vlastnického práva. Jiní zas upozorňují na znepokojivou bytovou situaci dnešní doby, která zvyšuje počet lidí bez domova.

Cílem mé práce není obhajování squattingu, ale představení jeho pozitivních stránek. Chtěla bych upozornit na to, že squatteři nejsou jen delikventi s nižší inteligencí či vandalové, ale že může také jít o jedince, kteří obsazování cizího majetku berou jako filosofickou myšlenku s jistým účelem a posláním.

Problematice squattingu nebyla nikdy věnována větší pozornost. Zájem o tento fenomén jeví spíše média než autoři knih, a to hlavně kvůli nepovolenému obsazování domů, nikoliv kvůli jeho podstatě či ideologii. Vhodných zdrojů, které by se zabývaly touto problematikou, je jen velmi málo, což je úskalí, s kterým jsem při výběru tématu práce počítala. A tak jsem čerpala například ze zahraniční literatury, článků na webových stránkách, sborníků vytvořených samotnými squatterry či z osobní zkušenosti, které jsem nabyla ze zúčastněného pozorování na squatech. Přece jenom se v české literatuře nachází jedna kniha věnovaná celá jen squatům, a to je kniha od Vlastimila Růžičky „Squaty a jejich revoluční tendence“, která vyšla v roce 2006. Jinak se squattingu ve knihách věnují autoři jen okrajově a spíše ve spojení s politickým extremismem.

V teoretické části své práce nejdříve čtenáře seznamuji s původem pojmu squatting a jeho vymezením v literatuře, a to z hlediska jazykovědy i některých společenských oborů. Následně zmiňuji a rozdělují různé motivace či důvody, které vedou jedince k tomuto ideologickému směru.

Dále shrnuji, co je myšleno angažovaným squattingem a jaké jsou jeho hlavní myšlenky. Nezaměřuji se jen na historii a vývoj squattingu u nás, ale i ve světě. Vývoj samotného squattingu v České republice popisuji více podrobněji. V závěrečné části se věnuji současným squatům, které jsem sama navštívila a text ilustrativně doplňuji výpovědmi squatterů, které jsem získala pomocí rozhovorů s nimi. Jednotlivé rozhovory jsou doslovně přepsány v příloze práce.

Myslím si, že tato práce by mohla být přínosná, jelikož problematika squattingu se v České republice vyskytuje až v posledních dvaceti letech, a tudíž ji můžeme označit za aktuální. Proto by bylo vhodné se dozvědět více o ideologii squatterů a i historii squattingu nejen v České republice.

2 Vymezení pojmu squatting

S oficiální definicí pojmu squatting se v odborné literatuře setkáme jen zřídka. Z níže uvedených překladů a vymezení by se dalo tvrdit, že squatting je nelegální obsazování objektů bez svolení majitelů. V mnoha případech jde o obsazování opuštěných domů mladými lidmi, ke kterým patří nejenom nezaměstnaní, ale také intelektuálové, migranti či ti, co chtějí tímto stylem života vyjádřit svůj názor. Tyto domy mohou mít svého majitele nebo jejich majitel vůbec neexistuje, jako jsou například domy určené k demolici. Squatting je dnešní společností vnímán spíše jako něco negativního, ilegálního až kriminálního. V mojí práci se chci podrobněji zmiňovat spíše o squattech, který se snaží o určitou sociální, kulturní a politickou angažovanost.

2.1 Původ a vývoj slova squatting

Slovo „squatting“ pochází z anglického slova „squat“, které podle Oxfordského slovníku lze přeložit jako *sedět na bobku* či *dřepět*, nebo také jako *nastěhovat se do prázdného domu*.¹ V jiném slovníku může sloveso „squatting“ být přeloženo jako neoprávněně *obývat* či *bydlet načerno*.² Tento pojem má různé výrazy, které získával postupem času a se závislostí na aktuálních společenských poměrech určité doby.

Podstatné jméno „squatter“ znamená v překladu *přikrčený, podsaditý, zavalitý*³ nebo také může být sémanticky přeloženo jako *neoprávněný obyvatel, nelegální usedlík*.⁴ V americkém jazykovém úzu se podstatné slovo squatter používá pro označení *nezákonného osadníka, farmáře* a z britské angličtiny se překládá jako *samožvaný*

¹ Zpracováno na základě lit. WAITE, Maurice a Sara HAWKER. Oxford paperback dictionary and thesaurus / edited by Maurice Waite, Sara Hawker. 3rd ed. New York: Oxford University Press, c2009. ISBN 01-995-5846-9.

² Zpracováno na základě lit. *Anglicko-český výkladový slovník*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80-710-6304-5.

³ Zpracováno na základě lit. COLLYAH, Bruce. Anglicko-český, česko-anglický slovník: English-Czech, Czech-English dictionary. 2., dopl. vyd. Praha: Fin, 2008. Finder dictionaries. ISBN 978-80-86002-87-3.

⁴ Zpracováno na základě: COLLYAH, Bruce. Anglicko-český, česko-anglický velký slovník: --nejen pro překladatele. 2. vyd. Brno: Lingea, c2007. Finder dictionaries. ISBN 978-80-87062-01-2.

nájemník nebo také *australský pěstitel ovcí*.⁵ Z výše uvedených překladů je zřejmé, že tento pojem není zcela jednoznačný a užívá se pro označení různorodých jevů.

2.2 Pravopisné vymezení slova *squatting*

Psaní odvozenin slova *squat* se u jednotlivých autorů liší. Slovo *squat* je původem anglické, ale v naší literatuře se můžeme setkat s různými počestěnými tvary, které se liší nejvíce grafickou formou. V Novém akademickém slovníku se můžeme setkat s výrazy *squat*, *squatter/squater*, *squatterský/squaterský* a *squatovat*.⁶ Je vhodné odvozeniny slova *squat* v textu sjednotit, jestliže jde o psaní jednoho nebo dvou “t”. V následujícím odstavci se pokusím vymezit jednotlivé tvary a vysvětlit jak budou používány v mé práci.

Slovo *squat* budu v mé práci používat pro označení ilegálně obsazené nemovitosti, slovo *squatting* jako označení činnosti obsazování neobydlených nemovitostí a slovo *squatter* použiji pro označení osob, které provozují *squatting*. Podle anglických gramatických pravidel na webové stránce BBC-Skillswise se podstatné jméno *squatter* tvoří pomocí přípony *-er* ke slovu *squat*. Slovo *squat* je jednoslabičné a končí na souhlásku, které předchází samohlásce, a proto je třeba koncovou samohlásku před přidáním přípony zdvojit.⁷ V přímých citacích je zachován pravopis použitý autorem.

2.3 Politologické pozadí *squattingu*

Formulovat přesnou definici politologie a předmět jejího zkoumání by bylo obtížné. V souvislosti se *squattingem* nám postačí zjednodušená definice Blanky Říhové, vymezující politologii jako „(...) vědu o autoritě, o vládách, o moci.”⁸ Squatteři bývají politicky aktivní, pořádají různé demonstrace a to hlavně proti kapitalismu a za právo na

⁵ Zpracováno na základě lit. POLDAUF, I.; CAHA, J.; KOPECKÁ, A. et al. *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. 1998. POLDAUF, Ivan a Sara HAWKER. *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. 10. přeprac. vyd. Čelákovice: WD publications, 1998. ISBN 80-238-2215-2.

⁶ Zpracováno na základě lit. KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

⁷ Zpracováno na základě SKILLSWISE. *Suffix spelling rules: double letters* [online] 2011. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://downloads.bbc.co.uk/skillswise/english/en17suff/factsheet/en17suff-11-f-suffix-spelling-rules-double-letters.pdf>

⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0218-9. s. 18.

bydlení. O squattingu se v politické literatuře většinou píše ve spojení s extremismem. Sociolog Jan Keller v knize „Politický extremismus a radikalismus” v ČR upozorňuje: „Nálepka začala být udělována všem nepohodlným či jen málo loajálním postojům. Současně se začalo termínu extremismus užívat záměrně s termínem terorismus.”⁹ Tuto Kellerovu obavu vysvětluje ve své knize *Squatty a jejich revoluční tendence* Vlastimil Růžička tak, že o tom, kdo je a kdo není extremist, dnes rozhodují jen ti, kteří zrovna kontrolují zpravodajské. Samotní squatteři se brání nálepce extremistů a tvrdí, že jejich jednání je jakousi životní filosofií či sociální politické hnutí.

Dále také Růžička připomíná, že řada squattů je výrazně apolitická, ale s tímto se můžeme setkat spíše v zahraničí než u nás.¹⁰ Spojování squatu s extremismem je především kvůli jejich levicovému smýšlení. Převážná část obyvatel squatu se také hlásí k anarchistickým či anarchoautonomním hnutím¹¹, které jsou spojovány s levicovým extremismem kvůli jejich vyhraněným názorům ohledně změny fungování současného systému. Petr Fiala se fenoménu squattingu z části věnuje ve své knize i v jedné kapitole o anarchistech. Zde označuje anarchisty jako “oponenty systému” a squattery řadí mezi typ anarchistů, kteří od protisystémového postoje přecházejí k mimosystémovému, mimopolitickému.¹²

Jan Charvát tvrdí, že extremismus je chápán jako ideologie nebo aktivita, která je proti současnému politickému systému a snaží se o jeho zrušení a poté nastolení vlastní alternativy.¹³ Podle této definice by squatting mohl být považován za extremismus, ale jak bylo již výše zmíněno, každý squatter má jiný cíl a proto squatting nelze napasovat do jedné

⁹ BARŠA, Pavel, FIALA, Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8. s. 75

¹⁰ Zpracováno na základě lit RŮŽIČKA, Vlastimil. *Squatty a jejich revoluční tendence*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-859-0.

¹¹ Hnutí, které sdružuje nejen anarchisty, ale také ekology, přívržence nové levice, bojovníky za práva zvířat, feministky a antifašisty. Hlavním úkolem je vytváření samosprávných skupin a zón ve společnosti. – FIALA, Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*.

¹² FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1998. s. 163 a násl.

¹³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vydání 1. Praha: Portál, 2007. 183 stran. ISBN 978-80-7367-098-6. s. 9.

definice. Z mnoha definic extremismu také vyplývá, že se jedná o něco nedemokratického, ale squatteři se naopak snaží o přímou demokracii a nediskriminaci. Ačkoliv squatting nemá vymezený jednotnou soustavu názorů, snaží se poukázat na problematiku bytové politiky a to manifestem „*Obsad' a žij.*”¹⁴ Squatteři podle manifestu řeší nejen svou sociální situaci, ale také na jeho základě vytváří jakousi společensky-politickou aktivitu a snahu vytvořit kulturně-sociální, ale i sociálně-politická autonomní centra.¹⁵

2.4 Právní pozadí squattingu

Zkoumat právní pozadí squattingu je z části sporné, protože i když se můžeme z mnoha zdrojů dočíst, že squatting je v České republice nelegální, tak se přesto pojem squatting v česká legislativě vůbec nevyskytuje. Z právního hlediska je squatting zužován na pouhé obsazování cizího majetku, a proto byl vždy kriminalizován. Podle Gerlocha lze v neobecnějším pojetí squatting označit jako právní skutečnost, jelikož splňuje bezpochyby znaky její definice: „*Právní skutečností se rozumí okolnost, s níž právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik právního vztahu, tj. subjektivních práv a právních povinností.*”¹⁶ Gerloch dále uvádí, že právní skutečnost se dělí na volní a mimovolní. Squatteři obsazují nemovitostí ze své vlastní vůle a tudíž se řadí do jednání volního. Toto volní jednání se dále dělí na právní jednání a protiprávní jednání. Jelikož squatting je podle našeho právního řádu trestným činem, řadí se do jednání protiprávního: „*Protiprávní jednání spočívá v projevu vůle, kterým je porušena nebo není dodržena právní povinnost, tj. je to projev vůle, který je v rozporu s právními normami.*”¹⁷ K tomu, aby jedinec obýval cizí nemovitost v souladu s právem, potřebuje mít právní titul, tedy být subjektem právního vztahu. Squatteři tento právní titul nemají a tím se jejich jednání stává protiprávně. Právní titul by squatteři získali například uzavřením smlouvy s majitelem obsazené budovy dle příslušného ustanovení občanského zákoníku.

¹⁴Manifest OBSAĎ A ŽIJ Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>

¹⁵ OBSAĎ A ŽIJ.: Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003 [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>, s. 4.

¹⁶ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 4., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-023-9. s. 161.

¹⁷ Tamtéž s.164.

Squatteři svým chováním jasně upozorňují na problematiku lidských práv a kladou důraz na vlastní odpovědnost a samosprávu.¹⁸ Jisté ale je, že svým obsazováním objektů porušují zákony a to zejména trestný zákon §249a, tedy neoprávněný obsazení bytu, domu nebo nebytového prostoru.

„1. Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem.

2. Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.“¹⁹

Jestliže policie usoudí, že k trestnému činu došlo, je povinna učinit příslušné kroky (obvinění, požadovat vysvětlení apod.). O právního zástupce si squatteři mohou zažádat u advokátní komory, která jim bezplatného advokáta přidělí. Pokud se vlastník prostoru rozhodne podat žalobu a policie obývací osoby nelegitimovala, je často problém žalobu podat, jelikož totožnost odpůrce není známa. Další problémy při podání trestní žaloby by mohlo být pro žalobce prokázání, že dotyčný se v daném objektu zdržuje delší dobu. Přestože by obyvatelé objektu byli trestně stíháni nebo pravomocně odsouzeni, není možné, aby byli násilným jednáním z prostoru vystěhováni.²⁰ V Listině základních lidských práv a svobod v článku 12 se dočteme: „(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.“²¹ Z posledních pokusu o vystěhování squatterů jsme si mohli všimnout, že toto právo není dodržováno, přestože je součástí ústavního pořádku České republiky. O vystěhování z nemovitosti by mělo být rozhodnuto občanskoprávním řízením, a to může probíhat souběžně s řízením trestněprávním. Přestože by řízení probíhaly současně, navzájem se nikterak neovlivňují. V tomto řízení vlastník nemovitosti vystupuje jako poškozený a tím může požadovat od obývacích náhradu škod.²²

¹⁸ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 25.

¹⁹ OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>, s.3

²⁰ Zpracováno na základě: Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>

²¹ Zpracováno na základě lit.: *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.

²² RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 27.

Squattingu se dále týká i článek 11 z Listiny základních práv a svobod, v kterém je psáno: (3) *Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*²³ Na tento odstavec se squatteři často obracejí při obhajobě jejich jednání, jelikož objekty které obsazují jsou často v dezolátním stavu a chátrají, tudíž by mohly být nebezpečné pro jejich okolí. Vlastníci těchto objektů tedy také mohou porušovat zákon, ale nejsou za to stíháni. Existují i případy, kdy se jedná o státní či obecní majetek. V těchto případech se dostávají do sporu veřejní zástupci, tudíž správci majetku.

V takzvaných drogových squattech jsou zákony samozřejmě porušovány ve větším rozsahu. Jde o nedovolenou výrobu a držení omamných a psychotropních látek a jedů (OPLJ) dle § 187 trestního zákona. Přestože tento zákon je v dnešní době porušován velkou částí společnosti, slouží často jako argument pro odpůrce squattingu.²⁴ Další častá kritika squatteřů je za nelegální odběr energie, k němuž paradoxně dochází kvůli neumožněnému získání odběru legálního. Ve své práci se ale věnuji angažovanému squattingu, který se řídí svým pravidlem zákazu užívání těžkých drog na squattu a proto by tento argument neměl být použit proti nim.

Z výše uvedeného textu je zřejmé, že právní řád České republiky by potřeboval novelizovat tak, aby bylo snazší rozhodnout, jaké a čí jednání je legální či nelegální.

3 Motivace a důvody ke squattingu

Oficiální dělení squattingu podle typu v literárních zdrojích patrně neexistuje. Proto může být squatting dělen podle motivace či důvodu squatteřů k obsazování neobydlených budov. Někteří jedinci obsazují budovy z důvodu uspokojení základní lidské potřeby bydlení a někteří zas z potřeby kulturního a politického projevu.

²³ Zpracováno na základě lit.: *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6..

²⁴ Zpracováno na základě: Bártová, Š., Lažanská, M., Matulová, J., Soper, J. *Squatting a pražská municipalita* [online]. 2011 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://squatexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

Jeden z hlavních důvodů squattingu je tedy nutnost uspokojit potřebu bydlení. Tak činí lidé, kteří nemají střechu nad hlavou a tímto řeší svojí sociálně nepříznivou situaci. Tento squatting se také může nazývat bezdomovecký či sociální squatting. Po zabydlení budovy většinou nevytváří žádná pravidla ani nemají touhu po pořádání kulturních akcí nebo o nějaký kontakt se společností. Po opuštění domu se prostory často vyskytují v bídém stavu. Právě tito lidé jsou valnou většinou společnosti považováni za squatterry, což vede k jejímu negativnímu pohledu.

Druhá skupina lidí je motivovaná potřebou kulturního či politického projevu. Patří sem hlavně zastánci ideového squattingu. Jedná se o skupinu lidí, která squatterství chápe jako menšinový životní styl. Objekty chtějí využít k vytvoření nového autonomního prostoru či sociálně-kulturních center. Po obsazení se snaží svůj pobyt co nejdříve zlegalizovat. Ve své práci bych se chtěla věnovat právě tomuto druhu squattingu.

Hlavní motivace ke squattingu jsou tedy dvě a existují v různých kombinacích. V zahraniční literatuře v knize H. Pruijta, „Squatting in Europe“²⁵, nalezneme až 5 kategorií squattingu. Zastánci různých kategorií mají různé motivace ke squattingu. Jejich motivace či důvod k této činnosti se pak odráží na tom, jakého je squat charakteru, kdo se kolem a v něm pohybuje a jaké mají squatterři úmysly či vyhranění.

1. Deprivace vyplývající ze squattingu

V zahraniční literatuře zní přesný název „Deprivationbased squatting“, což je možné přeložit jako „squating na základě nedostatku“. U nás v České Republice tento squatting nazýváme sociální. Do této kategorie spadají lidé, kteří se nacházejí ve špatných bytových podmínkách, jako jsou lidé chudí a lidé z dělnické třídy. V souvislosti s tímto squattingem je důležité rozlišovat mezi situací aktivisty a squattera. Každý z nich po obsazení budovy získává jiný status. Squatter získává status člověka, který potřebuje pomoc, ale aktivista naopak získává status toho, kdo se snaží zajistit budovu. Aktivisté se

²⁵ EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. Wivenhoe [UK]: Minor Compositions, 2013. ISBN 978-157-0272-578.

tedy nesnaží získat bydlení či majetek pro sebe, ale snaží se určitým způsobem protestovat proti neochotě řešit bytové komplikace.²⁶

2. Squatting jako alternativní strategie bydlení

Podle Pruijta je tato novější kategorie squattingu jakousi alternativou bydlení pro ty, kteří chtějí řešit svou bytovou situaci, ale nejsou k tomu nuceni. K tomuto způsobu života se často přidávají mladí lidé, kteří mají málo výdělečné zaměstnání nebo lidé, kteří chtějí být součástí alternativního způsobu života či určitého politického názoru. Squatting jako soužití jim pak umožňuje jejich postoj s někým vzájemně sdílet. Jde o komunitní život. Člověk, který chce obývat squat, musí dodržovat určitá pravidla a podílet se na chodu squatu. Squatteři zpravidla počítají s tím, že v budově budou pobývat dlouhodobě, a proto se v ní snaží zabydlet a zvelebit ji. Tento typ squattingu vyhledávají jedinci, kteří nemají potřebu někomu pomáhat, ale hlavně chtějí řešit svojí bytovou situaci.

Pruijt dále uvádí, že „alternative housing strategy“ se liší od „deprivation based squatting“ tím, že se většinou jedná o svobodnou volbu a ne o nucené východisko.²⁷ Squatting jako životní alternativa je spojován s různými ideologiemi a strategiemi. Na základě toho vznikají různá sdružení a sítě squatterů, kteří si sdělují informace nejen vnitrostátně, ale i v rozsahu celého světa. Pruijt zmiňuje i slabinu tohoto typu squattingu, kterou může být necentralizovaná organizace. I přes veškeré sdílení informací nelze zcela podchytit rizikové situace či skupiny squatterů, které mohou například obsazenou budovu demolovat nebo vytvářejí konfliktní situace se sousedy. Tyto případy pak často způsobují odpor médií, tudíž i společnosti.²⁸

3. Podnikatelský squatting

U „Entrepreneurial squatting“, tedy podnikatelského squattingu, jde podle Pruijta o možnost zřízení sociálního centra, volných prostorů a téměř jakékoliv provozovny bez potřeby velkých zdrojů a „utopení se“ v byrokracii. Do této kategorie patří skupiny

²⁶ EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. 2013. s. 24-25.

²⁷ Tamtéž. s. 25-28.

²⁸ Tamtéž. s. 32.

squatterů, které zřizují například lokální centra, squatterské bary, infocentra, čajovny, restaurace, prostory pro realizaci vernisáží, koncertů či jiných kulturních akcí, sportovní zařízení, denní centra, různé obchody jako například „give-away shop“ (ve volném překladu jako „pošli dál“, kde je vše k dispozici zdarma) a poradenský servis s jazykovou výukou pro migranty. Výdělek z aktivit slouží například k podpoře charitativních projektů, prostorů pro realizaci umělců nebo také k financování tiskáren, kina či divadla.²⁹ Popularita center je celkem veliká, jelikož aktivity jsou realizovány s minimálními náklady, tudíž cena pro zákazníky je nízká. Také je často ceněna otevřenost a dostupnost pro širokou veřejnost.

Dále Pruijt uvádí dvě hlavní otázky spojené s tímto typem squattingu. První otázka poukazuje na to, zda po legalizaci squatu nepřijde squat o své vyhranění. Hloubkové studie Breeka a de Graada ukázaly, že v případě legalizace dojde k jeho odtržení od původních společenských vrstev a ke ztrátě vazeb s ostatními „volnými“ centry nebo k poklesu dynamiky a politické angažovanosti. Legalizované squaty začnou být pod větší kontrolou byrokracie a s tím se začnou vytrácet i prvky, které pro ně byly dříve charakteristické.³⁰ Záleží na jednotlivých centrech, do jaké míry se nechají ovlivnit a do jaké míry zůstanou autonomní.

Druhá otázka tkví v tom, zda je možné přijmout politickou a kulturní identitu specifičtěji vyhraněných subkultur či lidí s určitým životním stylem (například anarchistů, antifašistů, feministek, vegetariánů, veganů...), nebo přizpůsobit centrum tak, aby bylo atraktivní pro širokou škálu lidí a stalo se tak mainstreamovým³¹ a nepolitickým.³²

4. Konzervativní squatting

²⁹ EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. 2013. s. 32-33.

³⁰ Tamtéž. s. 35.

³¹ Mainstreamový kulturu můžeme chápat jako to, co je v dnešní době nejvíce populární či nejvyhledávanější. Je to jakýsi „hlavní proud.“

³² EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. 2013. s. 35.

Konzervativní squatting je jakousi taktikou, která slouží k ochraně panorámy města nebo krajiny před plánovanou přestavbou či jinou změnou. Jde o opuštěné budovy, o které majitelé již nejeví zájem. Pruijt tvrdí, že se může také jednat o obsazování historických budov, aby se zabránilo jejich zbourání, či budov, kde žijí sociálně slabé a hrozí jim vystěhování. V těchto případech je „Conservational squatting“ jakousi metodou nátlaku, kterou se snaží squatteři dosáhnout zachování dosavadního využívání budovy. Tudiž nejde o řešení bytové situace, ale o určitý způsob protestu proti chystanému záměru s objekty.³³ Konzervovaný squatting je často realizována v Německu, konkrétně v hlavním městě Berlíně ve čtvrti Kreuzberg či Friedrichshain.

5. Politický squatting

Poslední kategorie bývá většinou součástí všech zmíněných předchozích kategorií squattingu. Pruijt uvádí, že „political squatting“ může být slibnou oblastí pro jedince, co jsou příznivci protisystémové politiky nebo se ztotožňují s revolučními a autonomními myšlenkami. Pro politický squatting je typická levicová orientace či členství v anarchoautonomních hnutích.

Tento typ squattingu se od „Deprivation based squatting“, „Squatting as alternative housing strategy“ nebo „Conservational squatting“ liší hlavně postojem k odbydlování objektu, tedy způsobem zajištění určitých existenčních potřeb. Politický squatting je přednostně používám jak nátlakový prostředek. Nátlakem squatteři nechtějí upozornit jen na problematiku spojenou s bezdomovectvím či s chátráním budov, ale chtějí upozornit na problematiku lidských práv, práv zvířat, na rasistické xenofobní či politické problémy, které jsou podle nich potřeba řešit.³⁴ Cílem je změnit nebo řešit politickou situaci v zemi. Jak Pruijt zmiňuje: „*Politický squatting ve Frankfurtu a dalších (německých) městech skončil vystěhováním. V podstatě neměl žádný dopad na squatterské hnutí, které*

³³ EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. 2013. s.37.

³⁴ Tamtéž. s. 44.

v Německu začalo roku 1979 a jež následovalo vzor squattingu jakožto alternativního bydlení.”³⁵

Hlavní důvod různorodosti squattingu je to, že ti, kteří squatty zakládají, mají odlišné cíle.

4 Hlavní myšlenky angažovaného squattingu

Angažovanými squaty myslíme takové, jenž se zapojují do společenského a kulturního dění. Squatteréři, kteří se pokouší o angažovaný squatting obsazují objekty s úmyslem vybudování prostoru pro alternativní kulturu a dlouhodobého setrvání v nich. Takto ideu squattingu charakterizuje hnutí „Obsad’ a žij’”: „*Squatting je hnutí, kde lidé nebojují jen za své ideály a vize, ale přímo za svůj životní prostor. Učí se žít v komunitě, většinu věcí užívají společně, rozbíjí zaběhnuté stereotypy, ukazují cestu. Squaty jsou útočištěm odpůrců systému. Svými benefičními akcemi se podílejí na financování činnosti autonomního a anarchistického hnutí. Stávají se katalyzátorem odporu, předvojem revoluce, která zajistí politickou a hospodářskou spravedlnost a samosprávu a v neposlední řadě důstojné bydlení pro všechny, nejen pro ty, co si to mohou dovořit. Squatting je boj tady a teď, stává se předvojem sociální revoluce.*“³⁶

Základní rysy angažovaného squattingu jsou alternativní způsob života, nesouhlas s tržní ekonomikou, důraz na zdravé sociální vztahy, akcent na kulturní dění, solidaritu, sounáležitost, zájem o ekologii, nesouhlas s globalizací a současnému establishmentu, politická angažovanost apod. Existují také squatty, které jsou specifické a inklinují ke komunitě veganů, vegetariánů, okultistů, esoteriků nebo přívrženců nějakého náboženství. Squaty jsou často i tématické a jeví zájem o myšlenky spojené s ekologií, lidskými právy, feminismem, odporem proti rasismu, rovností mužů a žen.

³⁵ EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. 2013. s. 47.

³⁶ OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. Praha: Obzor, 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>. s.6

4.1 Bytová politika

K hlavním myšlenkám angažovaného squattingu patří řešení bytové politiky, s kterou většina squatterů není spokojena. Chtějí se vymezit vůči univerzalitě vlastnického práva, na níž je založen sám kapitalismus, který podle squatterů prohlubuje sociální nerovnost.³⁷ Ve Sborníku textů o squattingu se uvádí, že: „*Pro slabší sociální vrstvy, samoživitele, mladé lidi a seniory jsou šance na získání přijatelného a důstojného bydlení mizivé. Dochází tak k absurdní situaci, že na jedné straně lidé nemají domov a na druhé straně se ve městech nachází velké množství opuštěných domů.*”³⁸ Nejznámější hesla squatterů spojená s touto problematikou zní:

- bydlení je právo,
- obsad' a žij,
- daruj život mrtvým domům.³⁹

Obsazení objektu je teprve začátek práce na cíli angažovaných squatterů, kteří chtějí vytvořit něco autonomního a smysluplného. Zároveň jednají protizákonně, ale obsazení objektu si opravňují morálně a to tak, že svým jednáním chtějí bojovat za sociálně slabé. Tudíž jejich nezákonné jednání není motivováno jen osobními zájmy, ale i zájmy nesobeckými, tedy nezištnými etickými principy.⁴⁰ Podstata squattingu není odcizení majetku, ale jeho využití. Squatteři se často chtějí domluvit s majiteli objektů a hledají způsob kompromisu, který v naší republice spíše nefunguje.

Squatteři také chtějí upozornit na problematiku gentrifikace, která spočívá v revitalizaci městského centra. Do centra měst přichází bohaté vrstvy obyvatelstva a z původně chudších a nepřitažlivých čtvrtí jsou odsouváni lidé, kteří mají nižší sociální

³⁷ Zpracováno na základě: Bártová, Š., Lažanská, M., Matulová, J., Soper, J. *Squatting a pražská municipalita* [online]. 2011 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://squatexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

³⁸ Zpracováno na základě: Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Zpracováno na základě: OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>

status, a jsou nahrazeni ekonomicky silnější třídou. V těchto gentrifikovaných čtvrtích v globalizujících se městech pak žijí nové společenské elity.⁴¹ V jistých případech se nemusí jednat o obsazení objektu z důvodu špatné bytové situace, ale za účelem vytvoření kulturních prostorů. Tak tomu bylo například v roce 1998 v Plzni, kdy kolektiv Underground 777 nelegálně otevřel galerii Exist. Město jim posléze poskytlo jiný prostor pro jejich činnost.

4.2 Sociálně - kulturní centra

Příznivci angažovaného squattingu se po obsazení objektu snaží vytvořit kulturně-sociální centra, která by měly dobarvovat kulturní a sociální sféru měst či jejich jednotlivých čtvrtí. Již od počátku obsazení se squatteři pokoušejí o legalizaci těchto autonomních center a to vyjednáváním s příslušnými zástupci orgánů správy. Těmto zástupcům předloží vypracovaný projekt, o který usilují. Projekty jednotlivých squattů se samozřejmě od sebe liší a to podle toho, jaké jsou dostupné prostředky, nebo podle lidí, které se na projektu angažují. I přesto má většina projektu tyto společné znaky:

1. Knihovny s čítárnami, publikace

Téměř každý angažovaný squat se snaží vytvořit svojí vlastní knihovnu spolu s čítárnou. Knihovna pak obsahuje různorodou literaturu, ale především literaturu z oblasti humanitní, sociální a enviromentální. Úspěšnější squaty mají i své vlastní redakce, které jim umožňují psát, tisknout a následně distribuovat vlastní časopisy nebo literární knížky. Dále mohou vytvářet různé informační materiály jako jsou ziny, plakáty a letáky o akcích ve squatu. Informační materiály můžeme najít v infostánku, který je například součástí kavárny, čajovny nebo klubu.

2. Přednášky, debaty, diskuze, workshopy, dílny

Angažovaný squat je místem svobodné výměny informací a názorů široké veřejnosti. Pořádáním debat podporuje různorodost názorů, ale i konsenzus. Konání

⁴¹ Zpracováno na základě lit: SÝKORA, L. (2000) *Globalizace a její společenské a geografické důsledky* [Globalization and its societal consequences]. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P., eds, Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie, pp. 59-79. Praha, Přírodovědecká fakulta UK Praha, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

přednášek a workshopů je další prostředek pro šíření informací a snaha o osobní rozvoj.⁴² Squatteři kladou důraz na to, aby se každý snažil být aktivní. Některé workshopy mohou sloužit i jako zájmové kroužky pro mládežníky, kde se klade důraz na prevenci proti sociálně-patologickým jevům (například striktní vymezení vůči tvrdým drogám). V poslední době se častěji objevují dílny D.I.Y neboli „Do It Yourself“⁴³. V dílnách se může realizovat každý jedinec, jelikož kultura „Do It Yourself“ je založená na názoru, že si je člověk schopen ve většině činností pomoci sám. Tato kultura se vytyčuje proti konzumnímu státu a klade důraz na samostatnost a tvořivost člověka. Předměty vytvořené v dílnách neslouží pro zisk, ale spíše k darování či výměně.⁴⁴

3. Kulturní aktivity

Sociálně kulturní centra často nabízí pestrý výběr kulturních akcí. Squatteři pořádají koncerty nebo festivaly tuzemských i zahraničních hudebních skupin různých stylů (rock, punk, reggae, experimentální tvorba apod.). Soustředí se předněji na kulturu, která není mainstreamová, ale je spíše alternativní. Dále také podporují začínající hudební skupiny a poskytují jim prostory pro vznik jejich nové tvorby. Tyto akce se uskutečňují v barech či klubech, kde se pití prodává za dobrovolný příspěvek nebo za nízké ceny. Finanční zisk je pak určený pro benefiční účely či zajištění běhu klubu. Kluby bývají také příčinou konfliktů s okolím, tedy se sousedy, jelikož koncerty mohou být občas hlučné, což někteří lidé nemusí akceptovat.

Angažované squatty dále nabízí kulturní aktivity jako divadelní amatérské představení, performance, karnevaly, veřejné čtení, aktivity pro děti, filmové projekce a výstavy. Nejen prostory klubů, ale také prostory čajoven či kaváren poskytují místo pro kulturní vyžití.

4. Politické akce, demonstrace

⁴² Zpracováno na základě: Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>

⁴³ Ve volném překladu „Udělej si sám.“

⁴⁴ Zpracováno na základě: Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>

Jak je již výše uvedeno, squaty mohou být nepolitické nebo politické. Některé se snaží získat status neziskové organizace, jiné jsou zas politicky a názorově vyhraněné. Sám squatting je jakousi demonstrací či politickým aktem proti státnímu systému.

5. Oprava kol, cyklojízdy

Squaty kritizují automobilismus, jelikož má negativní dopad na životní prostředí. Podporují ekologickou formu dopravy jako je cyklistika. Ve squatu se tedy můžeme setkat s dílnami, kde se kola opravují, sdílí se nářadí a vědomosti. Samotné cyklojízdy slouží jako propagace cyklistiky nebo jsou jednou z nenásilných forem politického protestu či protestu proti samotnému automobilismu.

6. Sociální pomoc

Sociální pomoc vychází z přirozeného chování squatterů. Dvě hlavní cílové skupiny squatterů jsou lidé bez domova a uprchlíci. Tito lidé mohou využít prostory squatu jako útočiště, kde mohou najít pomoc. Přijímání těchto jedinců má svá určitá pravidla a je také omezené kapacitou squattu.⁴⁵

4.3 Komunitní život

Dalším důležitým rysem squattingu je život v komunitě. Ve slovníku sociální práce Matoušek popisuje komunitu jako: „*Společenství lidí žijících, či kooperujících v jedné instituci nebo jedné lokalitě.*“⁴⁶ Navrátil nachází v termínu komunita dva významy. V prvním případě jde o teritoriální komunitu, která se vyznačuje vymezenou lokalitou (sousedství, sídliště, obec, kraj, stát, Evropská unie), tudíž se týká lidí, kteří žijí na společném území. V druhém případě se jedná o zájmovou komunitu, do které patří lidé se společnými zájmy nebo společnými znaky. Do této komunity spadají například o osoby stejného etnika, stejného geografického původu, stejného handicapu.⁴⁷ Ve „Velkém sociální slovníku“ se nachází další důležitá definice, kde Petrušek píše že komunita je

⁴⁵ Zpracováno na základě: Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>

⁴⁶ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8549-0. s. 92.

⁴⁷ Zpracováno na základě lit. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. knižní vyd. Brno: Marek Zeman, c2001. ISBN 80-903-0700-0.

„společenství lidí, kteří se rozhodli žít alternativním způsobem života, jenž zpochybňuje hodnoty a životní styl převažující ve společnosti. Odmítnutí společensky uznávaných hodnot může mít různě radikální podobu. Život v komunitě zpravidla předpokládá odmítnutí soukromého vlastnictví a jeho nahrazení vlastnictvím společným; zvláštní důraz bývá kladen na soběstačnost komunity vzhledem k okolnímu světu.“⁴⁸ Z těchto definic squatting můžeme chápat jako aktivitu, která přesahuje pouhé vynucené bydlení.

Squatterské komunity vznikají na základě potřeby lidí sdílet své názory, přesvědčení a životní postoje, které se často v běžné populaci nevyskytují. Komunity squatterů vznikají spontánně a převládá v nich solidarita a rovnost. Členství v nich je dobrovolné a zároveň slouží jako zázemí pro člověka, který by mohl být ve většinové společnosti izolován kvůli jeho odlišným názorům. Squatteři nežijí jen vedle sebe, ale hlavně žijí spolu a sdílejí veškerý majetek a prostor, který patří všem a zároveň nikomu. Každý je do tohoto společenství zván, ale každý by zároveň měl něco obětovat. Členové komunity se samozřejmě snaží zachovat i soukromí spolubydlících, což je občas velmi obtížné. Squatterské komunity mají přesně určená pravidla, za kterých lze ve squatu bydlet či nocovat. Také mají důkladně oddělené prostory určené k bydlení a prostory, kde se pořádají kulturní akce. Díky přístupu „Do it yourself“ mohou realizovat mnoho projektů s takřka nulovými náklady. Na webových stránkách „praha.squat.net“ nalezneme mnoho návodů a nápadů pro inspiraci angažovaným squatterům. Můžeme zde najít například návod jak zrealizovat ateliér, letní kuchyni a inspiraci pro stavbu pece nebo prádelny.

5 Vývoj a historie squattingu

5.1 Počáteční vývoj squattingu

Teorií o vzniku squattingu je několik. Osídlování cizího pozemku či obytných prostorů existuje již od samotného počátku lidstva. Před tisíci lety, když naši předkové putovali za potravou či příznivějším podnebím, obsadili poutníci cizí jeskyně, aby přežili noc. Soukromé vlastnictví ošetřené zákonem v této době samozřejmě neexistovalo, ale tato

⁴⁸ PETRUSEK, M., Linhart, J. Vodáková, A., Maříková, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5. s. 507.

jeskyně předtím také někomu „patřila“ a po opuštění původních obyvatel ji využil zas někdo jiný. S vývojem populace přišlo i soukromé vlastnické právo a s ním i jeho zneužívání. Peter Jachimiak, který je britským specialistou na subkultury, zmiňuje v další z teorií rok 1649, kdy byl obsazen Vrch Svatého Jiří (Saint George Hill) v dnešním Spojeném království.⁴⁹ Anglické protestantské hnutí, známé pod názvem „Diggers“ či „True Levellers“, založilo na tomto místě farmu a podporovalo skupiny, jež také usilovaly o svobodný styl a vegetariánství. Tito vyhnanci, žijící na území dnešní Velké Británie, obsazovali pole ležící ladem a obdělávali je. Zpochybňovali nadvládu velkých farmářů a majitelů půdy a usilovali o svobodný, soběstačný život. V jistém ohledu by se hnutí „Diggers“ mohlo považovat za průbojníka angažovaného squattingu. Těchto hnutí postupně vzniklo ještě několik, ale zanedlouho všechna zanikla za pomoci armády.⁵⁰ Podle Růžičky má squatting svůj původ na území Severní Ameriky v 19. století v době bojů mezi Severem a Jihem.⁵¹ Tímto Růžička nejspíše spojuje slovo squatting s kolonizací v nynějších Spojených státech, při níž se lidé usazovali na území západu bez listiny, která by prokazovala vlastnictví. Squatting ve smyslu protiprávního obsazování dlouhodobě nevyužívaných nemovitostí vznikl až po druhé světové válce, kdy šlo o sociálně motivovaný čin a reakci na bytovou krizi. Hnutí Family Squatting Movement vzniklo v Londýně na konci šedesátých let se záměrem umísťovat rodiny bez domova do nevyužitých a opuštěných domů. Celý proces začínal zapsáním do čekací listiny tamějších orgánů místní samosprávy.⁵²

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století přišel první větší rozmach motivovaného squattingu díky rozkvětu hnutí hippies.⁵³ Toto hnutí v 60. letech osídlilo čtvrť Haight-Ashbury, část San Franciska a tito lidé si zde vytvořili svou komunitu. Ze začátku byl squatting brán jako další způsob alternativního života. Za

⁴⁹ Zpracováno na základě lit. RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007.

⁵⁰ PLECKY, Zeno. V cizím pokoji. *Tamto 101: Subjektivní kulturní revue* [online]. 2010 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.tamto.cz/trendy-smyslne-i-nesmyslne/v-cizim-pokoji/>

⁵¹ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 18.

⁵² CHROMÝ, J. *Squatting na český způsob v trestněprávních souvislostech*. Trestní právo. 2011, roč. 16, č. 9, s. 14-23. ISSN 1214-3758. s. 15.

⁵³ Neorganizované hnutí hippies zavrhovalo blahobyt, konformitu, oficiální kulturu a morálku. Jedná se o povstání proti přeorganizované a přetechnizované společnosti kolektivním životem.

rozhodující okamžik považuje Chromý obsazení domu ve Frankfurtu na Mohanem radikální mládeží v roce 1970. Názory o klíčovém okamžiku v historii squattingu se u různých autorů liší, ale často je zmiňován vznik kodaňského státu ve státě Christiania, který vznikl v roce 1971 a funguje až dodnes.⁵⁴

Koncem sedmdesátých let se začal objevovat jakýsi politický vývoj, kdy přívrženci tohoto životního stylu začali otevřeně kritizovat majoritní společnost a její hodnoty.⁵⁵ V tomto případě se nejedná o squatting angažovaný, ale spíše o squatting politicky směřovaný, který byl silně oživen díky anarchistům v sedmdesátých letech. V osmdesátých letech se na Západě podařilo (po dlouhých bojích s politiky i s policií) legalizovat (částečně či úplně) řadu velkých či známých squatterských projektů a zároveň rozšířit množství squattů ilegálních. Epicentry squattingu byly Amsterdam, Oslo, Hamburk a Berlín. V devadesátých letech došlo k velkému útlumu squattingu, což bylo nejspíše důsledkem ekonomického růstu a takzvané revitalizace zapomenutých čtvrtí.⁵⁶

5.2 Historie squattingu v zahraničí

5.2.1 Amerika

Růžička uvádí, že v roce 1980 vznikl jeden z nejznámějších squatů v USA v New Yorku s názvem ABC No Rio. Politicky angažovaní umělci nejprve obsadili jiný dům, ve kterém zahájili svou činnost výstavou o bytové politice. Město ale výstavu okamžitě po otevření zavřelo. A tak umělci, kteří tuto výstavu pořádali, obsadili výlohy v sousedství. Takto vznikl squat ABC No Rio v newyorské čtvrti Lower East Side, který funguje až dodnes. V tomto komunitním centru je k dispozici tiskárna, fotografická komora, počítačové centrum, knihovna. Vaří se tu vegetariánské jídlo, které se poskytuje i místním lidem bez domova. Kulturně-politická činnost centra zahrnuje i místo pro podobně smýšlející jedince či zázemí po workshopy a benefiční akce.⁵⁷ Komunita funguje na principech sociální spravedlnosti, rovnosti, neautoritářství. ABC No Rio sdružuje punkery, lidi z okrajů měst a

⁵⁴ Dánsko. Svobodný stát Christiania. Orbion.cz [online]. Dostupné z: <http://dansko.orbion.cz/svobodny-stat-christiania/pruvodce/>.

⁵⁵ PLECKÝ, Zeno. V cizím pokoji. Tamto 101: Subjektivní kulturní revue [online]. 2010 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.tamto.cz/trendy-smyslne-i-nesmyslne/v-cizim-pokoji/>

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 202.

lidi vyloučené ze společnosti. Squat vznikl díky pomoci dobrovolníků, metodou „Do it yourself“, aniž by využili jakoukoli pomoc od sponzorů.

5.2.2 Evropa

Postoj ke squattingu se v Evropě postupem času měnil. V jednotlivých státech byl střídavě legalizován a ilegalizován. Squatting byl zlegalizován například ve Velké Británii, Nizozemsku, Španělsku a v Dánsku.

Nizozemsko

Skupina tří set lidí obsadila v šedesátých letech historické domy, které byly určeny k demolici kvůli stavbě nové podzemní trati. Městský úřad nechal squatterů vystěhovat pomocí ozbrojené policie, která použila tanky a vodní děla. Tuto násilnou akci odsoudila široká veřejnost, načež úřady od svého plánu výstavby podzemní dráhy upustili. Na místě vzniklo informační centrum Nieuwmarkt, kde squatteři shromažďují informace o opuštěných objektech vhodných k obsazení. Informační centrum má k dispozici tiskárnu a rozhlasové vysílání. Veškeré aktivity jsou financovány ze společného fondu. Nieuwmarkt funguje i v současné době.⁵⁸

V roce 1966 vznikl v Amsterdamu projekt s jménem „White Houses Plan“. Projekt zrealizovala skupina anarchistických aktivistů, která vytvořila distribuci seznamu prázdných budov. Dveře a dveřní zárubně opuštěných domů byly natřeny bílou barvou. Zvláště v Nizozemsku bylo mnoho příležitostí k rozvoji squattingu. Od roku 1971 do roku 2010 byl squatting v Nizozemsku legální. Jestliže skupina lidí našla opuštěný dům, zašla zjistit na místní úřad, jak dlouho je dům opuštěný a komu patří. Aby se skupina do domu mohla nastěhovat, musel tento objekt být opuštěn víc jak dvanáct měsíců a jeho vlastník nesměl mít urgentní potřebu budovu používat. Osoba, která objekt obsadila, se v posledních čtyřiceti osmi hodinách nesměla dostat do konfliktu s policií nebo s lidmi z okolí. Objekt měl mít základní vybavení jako je stůl, židle a postel vysokou nejméně

⁵⁸ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 202.

dvacet pět centimetrů. Na objekt s tímto vybavením se vtažoval zákon na ochranu podnájemníku před vystěhováním, právo na bydlení.⁵⁹

V Nizozemsku vznikly dokonce i organizace, které sdružovaly squattery. Úřady organizacím poskytovaly za nízkou cenu opuštěné domy. Obyvatelé těchto domů platili minimální nájem a tím dům postupně spláceli. Díky tomuto systému se majitelé lépe starali o své nemovitosti, aby se nestaly místem pobytu squatterů a tím tak o ně přišly. Jestliže by pak majitelé chtěli squattery vystěhovat, museli by jim na své náklady poskytnout náhradní ubytování.⁶⁰

Velká Británie

Ve Spojeném království byla snaha hlavně o sociálně motivovaný squatting. V roce 1997 vládla centristicky-levicová politická strana „Labour Party“, která obsazování prázdných domů a bytů uzákonila jako legální. V roce 1992 začala v Británii kampaň mířená proti squattingu, jejíž cíl bylo, aby se obsazování opuštěných objektů stalo nelegální. Konzervativní politická strana vypracovala dokument, v němž bylo uvedeno, že neexistují žádné platné argumenty, které by ospravedlnily zabránění nemovitostí cizími lidmi, bez souhlasu vlastníka. Squatteréi reagovali na dokument vytvořením kampaně proti kriminalizaci squattingu S.Q.U.A.S.H. (Squatters Action For Secure Homes - Squatterské hnutí za jisté bydlení). Aktivisté S.Q.U.A.S.H. obsadili 5. února 1992 opuštěný úřad v Londýně, aby upozornili na to, že i mnoho úřadů nechává své budovy prázdné.⁶¹

Proti squattingu se ve Velké Británii využívá také systém PIO (Protected Intending Occupier - Ochrana osob platících nájem). Tento systém využívají obce, které na jeho základě vystaví certifikát, kde se uvádí, že obsazení je jedinou překážkou k nastěhování se majitele do svého objektu. Tímto vytvoří důvod k zatčení osob, které objekt obsadili. Britské squatterské organizace se snaží proti tomuto zneužívání PIO bránit. Tak vznikla

⁵⁹ Zpracováno na základě: EXNER, Jindřich. *Squatting v České republice: možnost sociální práce ve squatech*. Praha, 2002. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta. Vedoucí práce Ing. Mgr. Jan Dočkal. s. 8.

⁶⁰ EXNER, Jindřich. *Squatting v České republice: možnost sociální práce ve squatech*. 2002. s. 8.

⁶¹ Tamtéž. s. 9.

v severním Londýně skupina Hackney Housing Action, která pořádá setkání a snaží se informovat veřejnost o squattingu.⁶²

Německo

Asi nejznámějším místem spojovaným s německým squattingem je Berlínská čtvrť Kreuzberg. Od konce šedesátých let probíhá v Kreuzbergu městská obnova. Obyvatelé této čtvrti si v osmdesátých letech demonstracemi a protesty vymohli změnu politiky městské obnovy a to tak, že se stali členy zvláštních rad městské obnovy. Začaly zde vznikat tedy squaty, které se staly středisky anarchistických komunit. Největší německá asociace bydlení v oblasti rozdělila čtvrť na zóny a stanovila si jako prioritu zajištění bezpečnosti v oblasti. Jde například o uzavření dvorů budov pro veřejnost, aby tak odradili od obchodování s drogami nebo o zavedení vrátných u vchodů. Dle Růžičky v roce 2001 patřilo 40 % obyvatel tohoto území mezi etnické menšiny, 28% bytových jednotek bylo prázdných a jedna třetina obyvatel byla mladší 18 let. Je tedy zřejmé, že tato stará oblast v centru Berlína trpí vylidněním a vysokou fluktuací.⁶³

Pravděpodobně nejznámějším německým squatem byl Tacheles, který vznikl na konci roku 1989, po pádu Berlínské zdi, obydlením bývalého obchodního domu ležícího ve východní části Berlína, v části Mitte. Squatteréři zde chtěli vybudovat prostor k realizaci své umělecké tvorby a činnosti. Samozřejmě i tento squat měl ze začátku problémy s vedením města. V roce 1990 byla budova dokonce připravována k demolici. Spor města a squatterů se nakonec urovnal a radnice poskytla squatu až milion německých marek na podporu jejich projektu. V domě byla postavena galerie, hudební kavárna, klub, divadlo a několik pater bylo přeměněno na ateliéry. Tacheles se v průběhu své existence stával mezinárodním kulturním centrem. Postupem času squat získával finance skrze provozování komerčních projektů. Velkou finanční podporou bylo provozování café-baru Zapa.⁶⁴ Squat fungoval přes dvacet let, ale v roce 2012 byl uzavřen. Developeři zde mají v plánu postavit luxusní obchody a bytové komplexy.

⁶² Zpracováno na základě: EXNER, Jindřich. *Squatting v České republice: možnost sociální práce ve squatech*. 2002. s. 10.

⁶³ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 204.

⁶⁴ Zpracováno na základě osobních výpovědí berlínských squatterů.

Dánsko

Na začátku kapitoly již bylo uvedeno, že v Dánsku se vyskytuje nejznámější, nejstarší a také největší zahraniční squat neboli squatterská čtvrť Christiania, která existuje již 44 let. Růžička uvádí, že tato kodaňská čtvrť byla založena v 17. století dánským králem Christianem IV. a přes tři sta let fungovala jako vojenská základna. V září roku 1971 obsadilo bývalé kasárny více jak dvě stě mladých lidí, kteří byli přívrženci hnutí hippies. V roce 1973 bylo Christianii oficiálně přiděleno označení „sociální experiment“ nového společného bydlení na dobu tří let a zároveň se zástupci ministerstva obrany a Christianie dohodli na odvádění pravidelných poplatků za vodu a elektřinu.⁶⁵ Hned po založení obyvatelé začali pořádat valná shromáždění, na kterých jasně stanovili svoje cíle. V jejich základním prohlášení z listopadu 1971 stojí: *„Cílem Christianie je výstavba samosprávné společnosti, ve které se každý jedinec může svobodně rozvíjet, ale zůstane zodpovědný společenství jako celku. Společnost má být ekonomicky nezávislá, společným cílem musí vždy být to, že se člověk pokusí ukázat, že se dá zabránit duševnímu a fyzickému znechucení okolí.“*⁶⁶

O vyklizení Christianie se pokoušela například nová vláda v roce 1973 nebo stát soudním jednáním v roce 1976. Veškeré pokusy však byly neúspěšné. Již od založení bylo dovoleno v Christianii obchodovat s měkkými drogami, což způsobilo nárůst užívání drog tvrdých. Policie na toto dění reagovala několika policejními razíemi. Sama Christianie narkomany vyhostila a mezi svá základní pravidla zařadila zákaz tvrdých drog jako je heroin, kokain, LSD, extáze a další. Od roku 1979 platí, že kdokoliv toto pravidlo poruší, bude z Christianie vyhoštěn. Podle nepsané dohody policie toleruje marihuanu a hašiš, které se volně prodávají na tzv. "pushing street". Christianie má své vlastní zákony, které kromě tvrdých drog zakazují např. zbraně a násilí. Od roku 1992 je Christiania tolerována jako stát ve státě a žije zde přes tisíc lidí.⁶⁷

⁶⁵ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 203.

⁶⁶ Sonnenschein, Ulrich. *Idealisten, Dealer und Verrückte – Im Zentrum Kopenhagens lebt der Freistaat Christiania nach eigenen Regeln*. V: Meißner, Joachim. *Gelebte Utopien – Alternative Lebensentwürfe*. Frankfurt am Main, Insel Verlag, 2001. 370 s. s. 299.

⁶⁷ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 203.

Spory o území Christianie v roce 2012 byly uzavřeny smírem. Obyvatelé čtvrti dostali nabídku od státu vyřešit spor odkoupením sporné parcely za cenu hluboko pod jejich tržní hodnotu a zachovat tak celistvost unikátní komunity. Po dlouhém a složitém vyjednávání se nakonec obě strany dohodly tak, že pozemky nebyly odprodány jednotlivým obyvatelům, ale převedeny do společného vlastnictví všech členů komunity.⁶⁸ V současné době je Christiania místem konání obrovského množství aktivit jak kulturního (výstavní sály, divadlo, kluby, ateliéry) tak sportovního rázu (možnost půjčení kol, sportovní i dětské hřiště).

5.3 Historie a vývoj squattingu v České republice

Za jakési průkopníky squattingu u nás bychom mohli považovat spisovatele Jaroslava Haška a jeho přítele Františka Sauera. Růžička uvádí, že tito dva bohémští umělci na počátku dvacátých let minulého století založili organizaci Černá ruka, která se „zabývala vyhledáváním prázdných prostor, s nimiž jejich majitelé spekulovali, obsazovala je a předávala dělnickým rodinám.“⁶⁹ Rozmach squattingu u nás byl ovlivněn dřívější politickou situací. Během komunistického režimu byla prakticky absence bezdomovectví a mluvit o sociálních problémech v té době nebylo zvykem. Jestliže se něco takového vyskytlo, byli potencionální lidé bez domova či lidé se špatnou sociální situací umísťováni do podnikových ubytoven, zdravotních a sociálních zařízení nebo případně i do věznic. Žít alternativním způsobem života nebo být příslušníkem problémové skupiny (jako byli například příslušníci hnutí punk), znamenalo být odpůrcem režimu. I kdyby se tito jedinci chtěli pokusit o nějaké obsazení, nebylo snadné najít nevyužívaný, opuštěný objekt. Od roku 1948 až do roku 1989 platil zákon o hospodaření s byty.⁷⁰ Díky němu člověk, který neměl v obci vlastní byt, zapsán do seznamu vedeného Národním výborem a byt mu byl nakonec přidělen. To znamenalo, že průměrně vydělávající občan neměl potíže s opatřením bytu, na rozdíl od dnešní doby, kdy si v důsledku tržní ekonomiky nemůže občan dovolit koupit vlastní byt či dům.

⁶⁸ Zpracováno na základě: D'ORAZIO, Julia. Inside the hippie wonderland with the world's largest hash market [online]. 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://nypost.com/2015/10/14/inside-the-hippie-wonderland-with-the-worlds-largest-hash-market/>

⁶⁹ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 19.

⁷⁰ Např. Zákon č. 41/1964 Sb., o hospodaření s byty.

Proto je squatting v České republice poměrně novým jevem. Podobně jako ostatní subkultury se začal objevovat až po revoluci na počátku devadesátých let. Růžička uvádí, že v letech 1990-2004 došlo k obsazení více jak třiceti českých objektů.⁷¹ Pokusy o obsazení byly převážně neúspěšné a konaly se zpravidla v Praze. Jednalo se o squaty jak politicky zaměřené, tak apolitické nebo squaty manifestačního charakteru. Ve výjimečných případech fungovaly squaty i několik let.

5.3.1 Praha

Nejvíce squatů se nacházelo vždy v Praze, avšak ani zdaleka se nedá hovořit o nějakém masovějším rozšíření tohoto fenoménu. Samotní squatteři vidí českou squattingovou scénu značně skepticky.⁷² Jako příklady jsem vybrala objekty, jenž byli obsazeny kulturně a politicky aktivními jedinci.

Bud'ánka - Praha 5 (květen 1991 až březen 1992)

Kolonie domů Bud'ánka je bývalá dělnická osada nacházející se v na rozhraní pražského Smíchova a Košíř. Jeden z těchto domů obsadila asi pěti členná skupina aktivistů anarchistické skupiny Svoboda 91, která chtěla upozornit na to, že osada již několik let chátrá.⁷³ Pod nátlakem policie z domu nakonec squatteři odešli do nově rozjíždějícího se squatu v ulici Podplukovníka Sochora. Bud'ánka přes dvacet let stále chátrá, některé domy byly pouze útočištěm pro lidi bez domova. V současné době „*Městská část Praha 5 vyhradila v rozpočtu pro letošní rok šest milionů korun, které použije na revitalizaci bývalé osady Bud'ánka. Zároveň v rámci spolupráce na grantu z Česko – švýcarského fondu Partnerství poskytne 327 tisíc korun na opravu bývalé mlékárny, která je součástí lokality.*“⁷⁴

⁷¹ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s. 19

⁷² Obsad' a žij! Dokument ČT 2 z cyklu Intolerance [online]. 2010 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10275866938-intolerance/410235100141009-obsad-a-zij/>>.

⁷³ OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>, s. 8.

⁷⁴ Na Bud'ánkách vznikne ještě letos infocentrum. *Městská část Praha 5* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.praha5.cz/cs/dokument/budanka-pro-prahu/211377-na-budankach-vznikne-jeste-letos-infocentrum>

Zlatá loď - Náprstkova ulice - Praha 1 (podzim 1991 až 31.května 1994)

Dům U Zlaté lodi v Náprstkově ulici byl obsazen alternativní mládeží, která fungovala jako komunita. Dům byl ve velmi špatné stavu, ale i přesto komunita vytvořila v prostorách kavárnu a galerii otevřenou pro veřejnost. V manifestu iniciativy Obsaď a žij je zmíněno, že skupina se svůj pobyt snažila legalizovat a její projekt na využití domu se umístil na 2. místě konkurzu vyhlášeném MÚ Prahy 1 (1. místo nebylo obsazeno). Konkurz byl však nakonec anulován a čtyřicet stálých obyvatel domu bylo násilně vystěhováno policií.⁷⁵ Část squatterů se ještě snažila klást pasivní odpor, ale o den později byli také vystěhováni. Dům byl rekonstruován a v současnosti slouží pro komerční účely a v patrech jsou nájemní byty. Lidé z této komunity následně obsadili dům ve Wezingově ulici na Praze 2, ze kterého ale byli během několika dní opět vykázáni. Dům byl poté několik let opuštěný a dnes je ve vlastnictví policie ČR.

Sochorka (březen 1992 až podzim 1997)

Na jaře roku 1990 obsadilo několik anarchistů byt v činžovním domě v ulici Podplukovníka Sochora. Dva roky poté se odstěhovali poslední legální nájemníci, což umožnilo squatterům obsadit celý dům. Začalo zde žít až třicet squatterů. Prostor sloužil jako místo pro kulturní a společenské aktivity. Ve squatu byl vybudován ateliér, infocafé a pořádaly se zde výstavy, přednášky a koncerty. V domě navíc sídlila redakce anarchistického časopisu A-kontra. Později zde dokonce byla umístěna vlastní tiskárna, kde se kromě časopisu A-kontra tisklo i velké množství anarchistické literatury, letáky a plakáty. Jednu dobu byla v provozu také čajovna, kde se setkávali anarchisté i ze zahraničí. V prosinci roku 1992 napadlo dům asi sto fašistických skinheadů. Poté co se stáhli, nastoupila policie. Pechalová uvádí, že squattery policie vyvedla ven a zničila to, co ještě zničeno nebylo, a jestliže se nějaká osoba pokusila o návrat pro své věci, byla policií zbita.⁷⁶ Po vyklizení se squatteréi ještě pokoušeli do objektu několikrát vrátit a nakonec se jim dokonce povedlo částečně uspět. Městský úřad Prahy 7 přidělil squatterům na podzim roku 1997 prostory v ulici Za papírnu za účelem realizace projektu Centra svobodného

⁷⁵ OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>, s. 8.

⁷⁶ PECHALOVÁ, Lenka. *Squatting v České republice* [online]. 1997 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://ehlasy.sweb.cz/pavlac2-2.html>

vzdělávání. Sochorka byla rekonstruována a dnes je obydlena.⁷⁷ V nových prostorech v ulici za Papírnu mohli squatteři ve svých kulturních aktivitách pokračovat. Nejednalo se tedy o klasický squat, ale spíše o jakési komunitní centrum, které pořádalo podobné aktivity jako dřív Sochorka. Do Papírny (jak se squatu začalo říkat) byla umístěna i redakce A-kontra. Zázemí Papírny začal využívat také kolektiv Food not bombs,⁷⁸ který zde připravoval jídlo pro bezdomovce a skladoval své vybavení. Dům byl squatterem bez odporu opuštěn po vypršení nájemní smlouvy na konci roku 2003.

Ladronka, Tomanova 1, Praha 6 (3. září 1993 až 9. listopadu 2000)

3. září 1993 obsadili aktivisté Anarchistické federace z okruhu časopisu Autonomie chátrající památkově chráněný statek Ladronka. Objekt, který vlastnil Magistrátu hl. m. Prahy, byl již několik let opuštěn a volně přístupný. Zchátralý statek uprostřed parku squatteři obsadili s cílem vybudovat zde Autonomní sociálně-ekologické centrum. Asi deset zkušených squatterů provedlo na domě nejnútnejší úpravy a po čtrnácti dnech uspořádalo první výstavu. Na konci října se uskutečnil první ročník dvoudenního festivalu, který se později stal tradicí.⁷⁹ Ladronka byla bezpochyby nejznámějším a nejaktivnějším squatem u nás, kde proběhlo několik set hojně navštěvovaných kulturně-vzdělávacích akcí. Obyvatelé se snažili od samého počátku svůj pobyt legalizovat, ale jednání s Magistrátem o legalizaci nebo o přidělení náhradních prostor pro realizaci projektu Nadace Ladronka nevedlo k žádnému výsledku. Přestože se squat policie v letech 1993-1995 opakovaně pokoušela vystěhovat, obyvatelům se díky podpoře podařilo svůj projekt uhájít. V březnu 1999 podal Magistrát žalobu na Nadaci Ladronka o vyklizení objektu. 9. listopadu 2000 tedy došlo k vyklizení Ladronky a k jejímu střídavému hlídání policií a bezpečnostními

⁷⁷ SOUKOPOVÁ, Jarmila. Historie squattingu v Česku. A-KONTRA, číslo 1/2006. str. 13.

⁷⁸ Food not Bombs (FNB) je anarchistická iniciativa, jejíž dobrovolníci už od roku 1988 pracují v městských parcích, na ulicích a v jídelnách. Desítky aktivních skupin v USA, Kanadě a Evropě se věnují podávání bezplatné vegetariánské stravy. Je to pozitivní forma protestu proti stálému financování pokusů s novými zbraněmi, vedle rozrůstajícího se hladu a zvěšujícímu se počtu bezdomovců. Dostupné z: <http://food-not-bombs.cz/>

⁷⁹ Zpracováno na základě lit. SOUKOPOVÁ, Jarmila. Historie squattingu v Česku. A-KONTRA, číslo 1/2006.

agenturami.⁸⁰ Budova však dále chátrala až do roku 2002, kdy městská část Praha 6 ve spolupráci s hlavním městem Praha začaly pracovat na jejích opravách. V současné době objekt funguje jako sportovně-rekreační areál s luxusní restaurací.

Staré Střešovice (1998 až léto 2003)

V roce 1912 vznikl Dobročinný spolek Medáků ve střešovickém hostinci "U Štrosů". Členové spolku se scházeli na zábavách a vybírali příspěvky na podporu sousedů, kteří se nacházeli tíživé finanční situaci. Na tradice Medáků navázala v roce 1998 skupina mladých lidí, kteří obsadili domek ve Střešovicích, na jehož půdě našli starobyrou hliněnou ceduli. Ta je inspirovala k založení stejnojmenného občanského sdružení na podporu starých Střešovic. Předseda spolku, Martin Skalský vzpomíná: „Zpočátku šlo o čirou nouzi. Všem nám bylo 18 a chtěli jsme existovat nezávisle na rodičích. Původně jsme sháněli volné byty přes inzeráty, ale pronájmy byly drahé. Pak jsme chtěli koupit maringotku nebo hausboat, ale to bylo ještě dražší. Nezbyl než squatting.(...) Celé stavení č. p. 96 bylo zarostlé stromy a keři, nemělo žádná okna ani dveře, žádné vybavení. Chyběl kus střechy a většina omítek, nebyl tu vodovod, kanalizace, elektřina.(...)Sousedi byli první, koho jsme se ptali, jestli jim nebude vadit, když se vedle nich nastěhujeme. Mluvili jsme s nimi přímo a oni kývli.”⁸¹ Na rozdíl od jiných squatů, měli Medáci blízké vztahy se sousedy. Spolek měl blízko spíše k nevládním občanským a ekologickým iniciativám než k anarchoautonomnímu hnutí. Nebránili se například využívat finanční podpory ve formě grantů od nevládních organizací a nadací. Rok po obsazení Medáci odstartovali svůj vlastní projekt pro veřejnost s názvem Alternativa pro staré Střešovice. Cílem projektu bylo upozornit na historickou čtvrť staré Střešovice. Dopravit cíle chtěli dvěma způsoby, a to za prvé rekonstrukcí tří obsazených domů do jejich původní podoby a za druhé otevřením těchto domů široké veřejnosti pomocí alternativních kulturních a kulturně-sociálních aktivit. Do projektu zapojili všechny tři obsazené domy. V rámci tohoto projektu se uskutečnilo mnoho kulturních akcí. Za zmínku stojí především projekt žáků

⁸⁰ RŮŽIČKA, Vlastimil. *Český squatting z hlediska politického extremismu*. Praha, 2005. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce JUDr. et PhDr. Miroslav Mareš, Ph. D. s. 177.

⁸¹ MERTOŮVÁ, Rebeka. *Dobročinný spolek Medáků ve Střešovicích: Historie vzniku a proces přerodu squatu v kulturní a komunitní centrum*. Praha, 2002. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Vedoucí práce PhDr. Jiřina Šiklová.

základních škol, představení Modrý pták, který byl hraný v exteriérech starých Střešovic. Medáci se snažili o dohodu s Magistrátem hlavního města Prahy, jenž byl vlastníkem celého objektu. V prosinci roku 2000 svěřilo Zastupitelstvo hl. m. Prahy všechny tři objekty do správy Městské části Prahy 6. V roce 2002 byl vyhlášen veřejný konkurz, kdy Medáci oficiálně získali pouze jeden ze tří obývaných domů. Spolek se ale odvolal a odmítl se z dalších dvou domků vystěhovat. Městský soud v Praze nakonec rozhodl v neprospěch Medáků a v létě roku 2003 byli Medáci ze všech tří domků vystěhováni.⁸²

Milada (květen roku 1998 až 30. června 2009)

Obsazením vily Milada u vysokoškolských kolejí, na pomezí pražských částí Libeň a Holešovice, vzniklo v Praze další autonomní centrum. Vilu obsadili 1. května 1998 lidé, kteří již dříve opustili jiné squaty. Úřad na tuto vilu vydal zprávu o demolici dřív, než se zdi vily doopravdy zdemolovali. Milada tak byla následně vyškrtuta z katastru nemovitostí a samotný dům tedy právně vůbec neexistoval. To byl hlavní důvod, proč tento squat vydržel fungovat tak dlouhou dobu.

Růžička uvádí, že squatteréři okamžitě po obsazení uzavřeli se zástupcem Ústavu pro výzkum informací, jakožto vlastníkem objektu, ústní dohodu, která pobyt ve vile umožňovala s podmínkou, že se obyvatelé nebudou dopouštět kriminální činnosti.⁸³ I přes tuto dohodu obyvatelé Milady museli čelit mnoha raziím a pokusům o vystěhování, či útokům neonacistů a fašistů. Squatteréři se k situaci ohledně útoků vyjádřili takto: „*Nejsme žádná sekta, jak by si někdo mohl po proprání hlavy televizními braky představovat. Každému je dopřáno maximální soukromí. Je úžasné vidět fungující společenství nebo se účastnit společné večere, ke které se scházejí obyvatelé celého domu v dnešním navzájem se odcizujícím světě. Každý squatt je něčím specifický, v každém fungují nějaké společné vztahy, přesto se dá říci, že cíleným obsazováním domů vzniká okruh lidí, dá se říci hnutí,*

⁸² Blíže v MERTOVIÁ, Rebeka. Dobročinný spolek Medáků ve Střešovicích: Historie vzniku a proces přerodu squatu v kulturní a komunitní centrum. Praha, 2002. Diplomová práce. Praha:Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Vedoucí práce PhDr. Jiřina Šiklová.

⁸³ RŮŽIČKA, V. *Český squatting z hlediska politického extremismu*. 2005. s. 180.

kde funguje v plné míře princip solidarity. Boj o jeden squatt je zároveň bojem o osud všech ostatních. Lhostejnost tu nepřichází v úvahu..."⁸⁴

Od počátku existence byla Milada budována jako autonomní, kulturně sociální centrum a ne jako alternativa místa pro pobyt. Po dobu její existence se v ní konalo spoustu kulturních akcí (například přednášky, výstavy, promítání filmů, předčítání apod.) a pravidelné schůzky členů Československé anarchistické federace.⁸⁵ Mezi lety 2003 a 2007 došlo k úpadku vily, kdy squat fungoval víceméně jen jako místo k bydlení. Od roku 2007 Milada zase začala ožívat, ale problémem se tentokrát staly hlasité koncerty trvající až do ranních hodin, které rušily obyvatele této čtvrti a studenty z nedalekých kolejí. To vyústilo až k tomu, že na jaře roku 2009 Ústav pro informace ve vzdělávání požádal zapsat Miladu zpátky do katastru nemovitostí. 30. června 2009 došlo k vyklizení Milady najatou bezpečnostní agenturou Prague security group, která byla složená mimo jiné i z aktivních neonacistů.⁸⁶ Toto vyklizení vyvolalo soustu protestů, jelikož při vyklizení bezpečnostní agenturou byly rozbíjeny osobní věci obyvatelů vily, ale také byl demolován samotný objekt. Po vyklizení Milady byl squatterům nabídnut jiný prostor na adrese Truhlářská 11. Část domu, čítající tři byty a sklepní prostory, získali od majitele domu za symbolickou 1 Kč, a to hlavně díky tehdejšímu ministrovi pro lidská práva a menšiny, Michaelu Kocábovi. Fungoval zde například čajový koutek, kavárna, knihovna a čítárna, freeshop⁸⁷ a distro⁸⁸. Zde squatteři pobývali jen do konce nájemní smlouvy, tedy do konce roku 2009.

Cibulka (rok 2012 až 2015)

Dalším bývalým squatem, který vznikl v posledních letech byla Cibulka v Praze v Košířích. Šlo o usedlost, která již přes dvacet let chátrá. Majitel objektu chtěl usedlost

⁸⁴ Tamtéž. s. 2.

⁸⁵ OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>, s. 20.

⁸⁶ ČECHOVÁ, Lucie. *Alternativní životní styly: Bezdomovectví versus squatterství*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Jana Duffková CSc. s. 55.

⁸⁷ Freeshop je obchod, kde je vše zadarmo. Cokoli si může kdokoli odnést a věci, které již nepotřebuje do něj zas dát. Pokud by někdo hledal něco konkrétního, je k dispozici deníček, kam si své přání může zapsat.

⁸⁸ Distro nabízí sítotiskové nášivky, placky, přívěšky, trika s potiskem různých velikosti a barvy, ziny, časopisy, cd-dvd-lp, knihy, ale i informační tiskoviny.

přestavět na hotel, ale jeho plány nebyly památkáři nikdy schváleny. Objekt byl již v minulosti několikrát squattery obsazen a také posléze vyklizen. V roce 2012 se squatterům ve spolupráci s iniciativou „Oživte si barák“, fungující pod občanským sdružením A2⁸⁹, podařilo s majitelem společnosti Cibulka a.s., domluvit o užívání objektu. Cibulka pořádala pravidelně kulturní akce jako například divadla, koncerty, výstavy, workshopy a další. Smlouva s majitelem trvala do 31. března roku 2015. Po vypršení smlouvy chtěl majitel, aby squatteři objekt opustili z důvodů plánované rekonstrukce a posléze vzniku seniorského centra. 6. května došlo k násilnému vyklizení Cibulky policisty. Radní městské části Praha 5 Petr Hnyk řekl na místě policejního zásahu: „*Snažili jsme se učinit všechny kroky, aby nedošlo k takovému policejnímu zásahu, k násilnému kroku, tohle mě vůbec netěší. Slyšel jsem, že jsou tady nějaká zranění, k tomu vůbec nemělo dojít.*“⁹⁰ Objekt dodnes stále chátrá.

5.3.2 Jiná města

Přestože snahy o obsazení objektu převažovaly doposud v Praze, nalezneme několik pokusů o obsazení i mimo naše hlavní město. K pěti pokusům došlo v Brně, k šesti ve Východních Čechách a po jednom pokusu v Teplicích, Trutnově, Dvoře Králové, Karlových Varech, Bohumíně a Plzni. Většina z těchto squatů byla brzy zlikvidována, a to nejčastěji za asistence policie a státních orgánů. V kapitole zmíním jen pár z nejzajímavějších. Informace jsem převážně čerpala z knihy Vlastimila Růžičky *Squaty a jejich revoluční tendence*, kde lze nalézt mnoha jiných příkladů squattingu u nás.

Nová zahrada, Brno (20. srpen 1997 až 11. listopad 1997)

Do deset let neobývané vily v Portheimově ulici v Brně-Židenicích se nastěhovala skupina squatterů s vypracovaným projektem o ekologickém, kulturně-sociálním centru.

⁸⁹ A2 je kulturně zaměřené neziskové občanské sdružení, jehož hlavní činností je vydávání nezávislého, celostátně rozšiřovaného kritického čtrnáctideníku A2. Dostupné z: <http://www.mistnikultura.cz/a2-obcanske-sdruzeni-pro-zivou-kulturu>

⁹⁰ ZABLOUDILOVÁ, Táňa. Poslední pražský squat Cibulka je vyklizen. Co s ním bude dál? *Radio Wave* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/spolecnost/_zprava/posledni-prazsky-squat-cibulka-je-vyklizen-co-s-nim-bude-dal--1487312

Růžička uvádí, že nájemcem vily byla Strana zelených, jejichž tehdejší brněnský představitel s projektem souhlasil. Vlastník objektu byl Magistrát města Brna, který nájemní smlouvu krátce po obsazení zrušil. V listopadu roku 1997, konkrétně ze dne 10. na 11. listopadu, do squatu proniklo patnáct policistů, kteří vůči tamním squatterům vykonali jeden z nejbrutálnějších zákroků od listopadové revoluce. Novou zahradu nechal brněnský magistrát zabezpečit proti znovuobsazení a v roce 1998 byla vila prodána soukromému majiteli.⁹¹

Mlýn Valcha, Dvůr Králové (konec října 2000 až 22. března 2001)

Dvanáctičlenná skupina squatterů se pokusila o vybudování společenského kulturního autonomního centra v budově bývalého mlýna v Jiráskově ulici. Týden po obsazení je vlastník objektu, zástupce firmy Nyppo, vyzval k okamžitému opuštění budovy. Squatteři toto ultimátum odmítli. V listopadu byl mlýn posílen ještě o squattery, kteří dříve obývali statek soukromého majitele.

Noví obyvatelé mlýna dům poměrně rychle zprovoznili. Opravili střechu, rozvod vody a elektrický proud. V prvním patře byla společenská místnost a v hospodářských prostorech se začalo s úpravami pro chystané výstavy. V listopadu roku 2000 byl squat terčem neo-Nazi skinheadů, který naštěstí skončil jen vytlučenými okny. Komunita se rozhodla, na základě dobrých vztahů se sousedy, otevřít 7. dubna 2001 své sociálně-kulturní centrum i pro veřejnost. K otevření centra nedošlo, jelikož brzo ráno 22. března 2001 zaútočila na mlýn policie a zadržela všech dvanáct obyvatel. Squatteři byli obviněni z užívání cizího majetku. Formálně policie zmínila, že objekt byl vyklizen kvůli údajnému hledání drog a tiskovin. Pamětníci ale tvrdí, že se v objektu nevyskytovaly žádné drogy, ale šlo jen o zlikvidování rozvíjející se nezávislé kulturně-sociální aktivity.⁹²

6 Současný squatting

V následující kapitole popisují dva angažované squaty, které jsem nejednou navštívila. Jako nejlepší variantu, jak se dostat k potřebným informacím jsem zvolila

⁹¹ RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 2007. s.192-193.

⁹² Tamtéž. s. 198-199.

rozhovory se samotnými squatterry, kteří na squatech v současné době žijí. Jména squatterů jsou změněna, aby byla zachována jejich anonymita, jež považují za samozřejmou. Jejich výpovědi využiji jako ilustrativní doplnění popisu squatů. Dále jsem získávala informace při návštěvách squatů, kde proběhlo moje zúčastněné pozorování.

6.1 Autonomní sociální centrum Klinika

Autonomní sociální centrum Klinika navazuje na pokusy o vytvoření autonomních center v 90. letech. Jak již bylo zmíněno, v letech 1993 až 2000 v Praze fungovalo autonomní sociálně-kulturní centrum Ladronka. Klinika je jakousi obrodou navazující na tyto squatterské aktivity. Vše začalo již v létě 2013 u příležitosti dvacátého výročí obsazení Ladronky. Několik skupin lidí obsadilo prázdné domy, aby symbolicky upozornilo na jejich chátrání, a na to, že smyslem domů je jejich využívání a nikoli jen spekulace o nich. Jednalo se například o prázdný, památkově chráněný dům, patřící miliardáři Radovanu Vítkovi a korporaci CPI, který je údajně sídlo více než stovky firem.⁹³

...před zhruba třemi lety vznikla taková skupina, která si říkala Obsad' a žij, která byla složena z různých lidí, z různých squatterů, sociálních pracovníků, anarchistů, anarchistek a tak. A ta v jeden den obsadila asi osm domů a já jsem se do té akce nějak zapojil... ..ta skupina pak nějak fungovala dál, scházela se pravidelně a tak jednou za tři měsíce třeba obsadila nějaký dům a vždycky bylo vytypované, komu to patří. Většinou to byli nějaký italský podnikatelé, které tady dlouhodobě spekulují a vždycky k tomu bylo vedeno prohlášení...

A tak se na podzim roku 2014 zrodil jediný současný projekt squatterů v České republice Autonomní sociální centrum Klinika, který se nachází v Praze na Žižkově v Jeseniově ulici. Projekt Klinika se začal uskutečňovat 29. listopadu 2014, kdy squatterři vnikli do prázdné budovy a začali ji společně vyklízet od nahromaděných odpadků. Večer budovu z vlastních bezpečnostních důvodů zajistili a odebrali se do jejich dvou místností.

⁹³ Akciová společnost CPI BYTY vznikla sloučením několika společností vlastnicích bytové domy po celé České republice. Bytový fond společnosti v současnosti čítá přes 12 500 bytů v 15 městech České republiky, společnost je tak druhým největším poskytovatelem nájemního bydlení v ČR. Dostupné z: <http://cpibyty.cz/stranka/o-spolecnosti>

...Klinikou to vyvrcholilo asi po dvou letech, že jsme se rozhodli obsadit státní barák. Do té doby se obsazovaly soukromé budovy, tak jsme obsadili státní. Byl to barák, ve kterém se třeba už pět let fetovalo, ve kterém se pět let nic nedělo. Vlastně tam ani nikdo nebydlel, takže tam nebyl squat, ten bezdomoveckej. Bylo to prostě tranzitní místo, kde si lidi píchali drogy a tak. Lidé z okolí se toho baráku báli. Tak jsme se jednoho dne ráno sešli a obsadili jsme ho třeba v 15 lidech. Začali jsme to vyklízet a pak se na nás nabalilo dalších patnáct až dvacet lidí. Pak jsme tam uklidili, současně jsme napsali ještě projekt, který jsme poslali na magistrát, tomu úřadu, který to vlastnil ten barák...(Tomáš)

Hned po obsazení squatteři informovali dopisem o projektu vlastníka nemovitosti, tedy Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen ÚZSVM) a radnici Prahy 3. Dále vyvěsili na internet petici s prosbou o podporu. Jako iniciátoři projektu byli uváděni mediální vědec a ekolog Arnošt Novák, sociální pracovnice Anna Hausnerová, politoložka Tereza Virtová, fotografka Martina Sosnová a výtvarný a nezávislý hudební umělec Ivo Mathé. Cílem projektu bylo vybudovat v Klinice kavárnu, vegetariánskou lidovou jídelnu vařící z plodů komunitní zahrady, knihovnu, tělocvičnu, FreeShop⁹⁴, Mamatata klub⁹⁵, čítárnu a komunální dílnu.⁹⁶ Jeden z iniciátorů centra Arnošt Novák z pražské Fakulty humanitních studií UK uvedl v rozhovoru pro Radio Wave: „*Jedním z našich projektů je lidová žižkovská univerzita, která by pořádala workshopy, přednášky na nejrůznější témata, důležitou součástí by byla komunitní zahrada, na které by se pěstovaly věci, z těch by se taky vařilo. Sociální centrum by mělo být otevřené lidem z okolí, poskytovat zázemí pro místní občanské iniciativy, který by se tady mohly scházet. Praze chybí prostory, kde by se lidé scházeli jako občané, ne jako spotřebitelé.*“⁹⁷ Projekt funguje na principu komunitní podpory bez dotací a přímé finanční podpory státu z veřejných rozpočtů.

⁹⁴ Blíže v příloze č. 2.

⁹⁵ Mamatata klub je prostor pro setkávání a potkávání rodičů s dětmi. Viz příloha č.2.

⁹⁶ Zpracováno na základě: Projekt: Autonomní sociální centrum Klinika. *Klinika: Autonomní sociální centrum* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://451.cz/projekt.pdf>

⁹⁷ Vznikne v opuštěné žižkovské klinice sociální a kulturní centrum? *Radio Wave* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/spolecnost/_zprava/1428077

1. prosince 2014 objekt navštívili zástupci ÚZSVM a policie. Ti oznámili obyvatelům Kliniky, že dali státním organizacím do konce listopadu na výběr, kdo by o budovu jevil zájem. O budovu se totiž začala znovu zajímat Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS), která do budovy měla před pěti lety přenést své pražské sídlo. Aktivisté se nabídli, že budou budovu spravovat nejméně do té doby, než dojde k jejímu převodu. Také požadovali po úřadu, aby zveřejnil smlouvy o převodu. Veřejnou petici na podporu projektu Klinika 9. prosince podepsalo kolem dvou tisíc lidí. Podporu projektu vyjádřila i řada známých osobností, například ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová-Tominová, radní magistrátu Matěj Stropnický, či kavárník a občanský aktivista Ondřej Kobza, ale také třeba Strana zelených na Praze 3. Přesto 9. prosince 2014 byla budova vyklizena.

...jsme tam tedy byli těch deset dní a začalo se to šířit. Takže tam začalo chodit hodně lidí, udělali jsme party a fakt to pěkně rezonovalo. Po těch deseti dnech nám dal úřad výzvu, aby jsme odešli a ve chvíli, kdy tam najednou nikdo skoro nebyl tak přišli těžkooděnci a vyklidili to. Pak byla série demonstrací a vyjednávání... (Tomáš)

Již 13. prosince se pořádala demonstrace na podporu Kliniky. Demonstrace se účastnilo přibližně tisíc lidí, ale obsazení budovy bylo i přesto neúspěšné. Následovalo jednání se starostkou Prahy 3, generálním ředitelem ÚZSVM, Ministerstvem vnitra České republiky, Ministerstvem financí České republiky a se zástupci GIBS. V lednu roku 2015 proběhla další demonstrace s názvem *Den pro kliniku*, které se zúčastnilo přibližně šest set lidí.⁹⁸

V polovině února proběhlo jednání u náměstka ministra financí, kterého se účastnili zástupci ÚZSVM, GIBSu, Magistrátu hl. m. Prahy, Prahy 3 a iniciativy Klinika. Hlavním tématem schůzky bylo výběrové řízení na výpůjčku objektu, o kterém informovala ředitelka ÚZSVM Kateřina Arajmu. Za pár dnů úřad podepsal s fyzickou osobou zastupující projekt Autonomní sociální centrum Klinika smlouvu na dobu nejdéle jednoho roku, kterou bylo možno až sedmkrát prodloužit. Od 2. března 2015 tak iniciátoři projektu

⁹⁸ Zpracováno na základě výpovědi sympatizantů s projektem Kliniky a článků z oficiálních stránek Autonomního sociálního centra Klinika. Dostupné z: <http://klinika.451.cz>

převzali objekt do užívání a uvedli, že by do dvou měsíců mohla zahájit plnohodnotný provoz.

Další zklamání pro iniciátory přišlo hned na začátku dubna 2015, kdy Vláda ČR začala projednávat ukončení privatizace objektu č. 60 v Jeseninově ulici na Žižkově a také zároveň přímý prodej budovy GIBSu, což by znamenalo rychlé převedení domu na GIBS a okamžité ukončení nájemní smlouvy, tudíž zánik prostoru Kliniky. I tento incident squattery nerozhodil a ve svém tvoření sociálně autonomního centra nepřestali, ba naopak se ještě snažili podporovat squat Cibulka, kterému hrozilo vyklizení.

Od jara 2015 iniciativa začala úspěšně naplňovat plán svého projektu. V centru se konaly přednášky, otevřela se knihovna a kavárna a pořádaly se benefiční koncerty. Do budovy se začal dokonce zavádět přívod vody a zapojila se elektroinstalace. To vše za pomoci příznivců, kteří pomáhali jak finančním způsobem, tak se účastnili brigád pro opravu budovy.

V září 2015 centrum uspořádalo sběrný den pro uprchlíky. Sběrka měla veliký úspěch a vybrané věci byly odvezeny do Maďarska, Chorvatska a Srbska. Klinika tak znovu začala přitahovat pozornost a to zejména poté, co ji místní zastupitel Prahy 3 za Svobodné Mojmir Mikuláš osočil, že pomáháním uprchlíků „pomáhá řízené invazi“. Klinika se totiž angažovala v iniciativě Hlavák, která pomáhá uprchlíkům na Hlavním nádraží v Praze. Aktivisté také nechali v budově přespat některé z těchto uprchlíků. Jednalo se o jedince, kteří byli propuštěni z detenčního zařízení a museli do několika dnů opustit Českou republiku. V době, kdy přespávali v objektu, byl jejich pobyt na území ČR stále legální. Mikuláš tvrdil, že zastupuje lidi, kterým objekt obsazený aktivisty vadí a zároveň se odkazoval na, podle něho, ilegálně pobývající jedince. Aktivista obývající Kliniky, Tadeáš Polák, ale tvrdí, že si stěžovali jen lidé z rodiny, jimž patří část pozemku ze zahrady objektu.⁹⁹

⁹⁹ Uprchlíci? Řízená invaze a Klinika jim pomáhá, tvrdí zastupitel. Chce proti centru bojovat. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klinika-pomaha-uprchlikum-pro-me-rizene-invazi-tvrdi-zastupitel-phm-/zpravy-domov.aspx?c=A151204_143914_In_domov_jzl

V říjnu 2015 starostka Prahy 3 paní Hujová Vladislava nařkla Autonomní centrum z toho, že si není vědoma, že by se na Klinice vůbec něco dělo. Klinika měla ale silná protiargument vyjádřené číslech. Do té doby konalo padesát pět koncertů, na nichž účinkovaly hudební kapely z České republiky i ze zahraničí. V rámci Lidové žižkovské univerzity se uskutečnilo čtyřicet dva přednášek. Nejnavštěvovanější byl nejspíše přednáškový cyklus MUDr. Jana Trnky z III. lékařské fakulty UK. Uskutečnilo se i dvacet pět promítání volně šiřitelných filmů, kterých se účastnili i samotní autoři. Dále se ze konalo nespočet bezplatných jazykových kurzů, tři sousedské slavnosti a okolo sto padesáti aut a dodávek, které vypravili do světa s pomocí pro uprchlíky.¹⁰⁰ Na toto prohlášení starostky iniciátoři reagovali tak, že paní Hujové zaslali dopis s pozváním na Kliniku.

...Klinika ... nabízí místo k životu několika lidem, který nemusí díky tomu platit nájem a můžou se věnovat činností, který jim přijdou opravdu důležitý... ...Nabízí kavárnu, která je otevřena třikrát týdně a kde je stejně jako na baru všechno za dobrovolný příspěvek. Máme pravidelný bezplatný kurzy, což jsou jazykové kurzy španělštiny, čínštiny, angličtiny, romštiny a čeština pro cizince. Máme kurz meditace, bude kurz tance a pohybového divadla. Kurz kresby a malby. Děláme přednášky Lidové žižkovské univerzity, což je subjekt neformální, kam zveme až už akademiky nebo i lidi odjinud a snažíme se z toho vytvořit jakýsi nízkoprahový vzdělání. Mluví tam často lidi, co učí na Filozofický fakultě Univerzity Karlovy, ale jejich přednášky v rámci kliniky tomu dodává trošku jiný kontext a je to takový živý organismus, kde se propojují lidi ze Žižkova a studenti vysokých škol. Pak máme Žižkovský lidový učňák, kde jsou různé workshopy. Máme svoje StreetCulture radio, což je taky komunitní žižkovský rádio, který vysílá skoro každý večer. Máme tam Zdrojovnu, což je takový freeshop, kam kdokoliv může cokoliv přinést a odnést bez poplatku. Děláme koncerty tak dvakrát týdně různých kapel ze světa. Měli jsme třeba sedmdesát koncertů kapel přes Izrael až po Slovinsko. Spousta divadel tam hrálo. Máme knižní dílnu, tři tiskárny, scanner a spousta papíru a materiálu. Můžeš si vyrobit vlastní časopis nebo knížku. Máme knihovnu, takovou politicko-filozoficko-sociologicky

¹⁰⁰ ČÁP, Bohumil. Starostce Hujové o Klinice. *Kauza3: Nezávislý časopis o Praze 3* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.kauza3.cz/nazory-a-komentare/nazory-obyvatel-prahy-3/starostce-hujove-o-klinice.html>

zaměřenou na radikální politiku. Říkáme tomu radikální knihovna, ale nemusíš si pod tím představovat, že tam máme návody, jak zapalovat auta, ale je to spíš o politice. Máme tady Mamatata, což je kolektiv rodičů, který mají společný program a schází se každý týden dvakrát. Ted' plánují pravidelné středeční divadlo, takže se budou setkávat třikrát týdně. Nově ted' vznikla sociální prádelna pro lidi bez domova. Chtěli by jsme umožnit, aby si zde lidé bez domova mohli dvakrát týdně vyprat a umýt se. Dále chystáme kurz počítačový gramotnosti, tak dáváme dohromady místnost, kde bude volný přístup na počítače a internet, a zároveň zde budou kurzy počítačový zdatnosti. Do toho se snažíme různě angažovat v politických otázkách a spolupracujeme s Iniciativou Ne rasismu a dalšími spolky a občanskýma aktivistama... (Tomáš)

Situace se změnila opět 6. února 2016, kdy se konaly demonstrace proti islámu v několika zemích Evropy a současně i demonstrace na podporu uprchlíků. Stejný den zaútočili neonacisté na Autonomní sociální centrum Klinika kameny a světlicemi, které zapálily část kavárny. V budově se v té chvíli nacházelo přes dvacet osob, přičemž jedna osoba byla zraněna a další byly přímo ohroženy. Iniciátoři se domnívali, že mohlo jít o tu samou skupinu, která útočila už v ten den odpoledne na demonstraci Solidarita bez hranic nedaleko Malostranského náměstí a později také na hlavním nádraží. Někteří politici tento útok odsoudili. Například současný premiér pan Bohuslav Sobotka napsal na sociální síti toto: „*Násilí je v demokracii nepřijatelné. Odsuzuji žhářský útok na sociální centrum Klinika a pevně věřím, že policie brzy vypátrá jeho pachatele.*”¹⁰¹

Aktivisté z Kliniky vyčítali policii údajně pomalý zásah a nedbalé vyšetřování. K tomuto názoru se přiklonil i ministr spravedlnosti Robert Pelikán. „*Došlo k selhání práce policie.(...) Očekával bych, že z toho bude vyvozena odpovědnost vůči velitelům zásahů a vůči těm, kdo to měli na starosti,*” řekl ministr novinářům.¹⁰² Ministr vnitra Milan Chovanec

¹⁰¹ KABÁTOVÁ, Šárka. Kriminální vyšetřují útok zakuklenců na Kliniku. Podezřelí byli u výslechu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kriminaliste-vysetruji-sobotni-utok-na-kliniku-podezreli-jsou-u-vyslechu-1uo-/zpravy-domov.aspx?c=A160207_115352_In_domov_sk

¹⁰² Pelikán: Policie selhala při útoku na levicové aktivisty. Chovanec mluví o politickém procesu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/pelikan-policie-selhala->

kritická slova Roberta Pelikána rázně odmítl.¹⁰³ Proběhlo tedy interní šetření, jehož výsledkem bylo, že policie při demonstracích neselhala.¹⁰⁴

...ted' jsem měl větší strach po tom útoku nácků, když jsem o tom mluvil do medií a na policii. V mediích jsem kritizoval, jak nácky, tak policajty. Tak jsem si pak říkal, že to vlastně je taková nepříjemná pozice. Takže jsem neměl strach z lidí, co se na Klinice pohybují, ale spíš jsem měl strach z nějakých opruzů od policajtů nebo těch nácků...
(Tomáš)

V druhé polovině února 2016 sdělil ÚZSVM v tiskové zprávě, že smlouvu o výpůjčce objektu na pražském Žižkově Autonomnímu sociálnímu centru Klinika nelze prodloužit. Hlavním důvodem bylo nesouhlasné stanovisko stavebního úřadu Prahy 3, který upozornil na to, že stavba byla zkolaudována jako plicní zdravotnické zařízení, a jiné využití je tudíž nelegální. Zástupci Kliniky se tedy obrátili na ÚZSVM a chtěli situaci vyřešit tím, že by ÚZSVM podal žádost o změnu účelu v užívání stavby.¹⁰⁵ Centru Klinika měla končit nájemní smlouva 2. března. „*Všichni jsme před dvěma týdny odsoudili násilný a žhářský útok na centrum Klinika. Tím spíš, že centrum čelilo násilnému útoku, není na místě ukončovat jeho činnost administrativně,*“¹⁰⁶ uvedl ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier, který dopisem požádal úřad, aby byla Klinice smlouva prodloužena. Úřad si přesto stál za svým prohlášením a trval na předání objektu na začátku března. Podle mluvčího ÚZSVM Radka Ležatky úřad nemohl budovu znovu kolaudovat. „*Rozhodující v dalším postupu bude stanovisko Vládní dislokační komise, která rozhodne buď o převodu*

kdyz-nezasahla-proti-utoku-na-levicove-aktivisty-1rl-/zpravy-domov.aspx?c=A160208_163227_ln_domov_ELE

¹⁰³ Tamtéž

¹⁰⁴ Chovanec: Chybu jsme nenašli, byly to největší demonstrace za dvacet let. *Lidovky.cz*. [on-line]. 22. února 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné on-line na: http://www.lidovky.cz/chovanec-chybu-jsme-nenasli-byla-to-nejvetsi-demostrace-za-dvacet-let-12i-/zpravy-domov.aspx?c=A160222_112532_ln_domov_sij

¹⁰⁵ ÚZSVM: Smlouvu o výpůjčce Kliniky nelze prodloužit. *České noviny* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/uzsvm-smlouvu-o-vypujcce-kliniky-nelze-prodlouzit/1316830>

¹⁰⁶ Tamtéž.

na jinou organizační složku státu, nebo potvrdí nepotřebnost majetku pro stát. V takovém případě bude následovat transparentní výběrové řízení,“ uvedl Ležatka.¹⁰⁷

Po vypršení smlouvy squatteři odmítli opustit objekt. Ráno, kdy měla být Klinika vyklizena, přišly stovky lidí na “solidární snídani” a při příchodu úředníků vytvořili kolem Kliniky živý řetěz, jako nesouhlas s jejím vyklizením. Proč iniciátoři odmítli odejít, vysvětlili ve svém prohlášení na vlastních webových stránkách: „...*Je ale správné nechat vyklidit dům, který žije, který lidem nabízí zdola a společně utvářený program, nečekaná setkání a zkušenost angažovanosti? Je správné nechat vyklidit ze dne na den fungující prostor a udělat z něj ruinu, jako to udělal stát už s vilou Milada? Potřebuje naše společnost spíš úzkoprsé dodržování byrokratických výmyslů, nebo podporovat nestandardní a neozkoušené cesty, které v praxi ukazují, že lze žít i myslet jinak?*”¹⁰⁸ Aktivisté si dále nechali udělat právníckou analýzu „Upozornění pro vypůjčitele od ředitelky“ ÚZSVM, čímž zjistili, že úřad může prodávat jen objekty, jejichž zachování není ve veřejném zájmu.¹⁰⁹ A tak program na Klinice stále fungoval dál. Skoro každodenní program obsahoval například meditaci, jógu, veřejné plénium obyvatel, přednášky či jazykové kurzy a to vše zdarma. I přes tento stav Kliniky iniciátoři platili dál energie a odpad.

Zastupitelstvo hl. m. Prahy požadovalo od Kliniky novou petici. Bylo potřeba sehnat minimálně tisíc podpisů občanek a občanů Prahy, aby Magistrát hlavního města Prahy získal budovu do svého vlastnictví. Poté by magistrát mohl budovu směnit s ÚZSVM za jinou nemovitost či pozemek, který zase stát chce po magistrátu. Během jedenácti

¹⁰⁷ Klinika má další problémy. Stavební úřad jí nechce prodloužit výpůjčku objektu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klinika-ma-dalsi-problemy-stavebni-urad-ji-nechce-prodlouzit-vypujcku-objektu-1yo-/zpravy-domov.aspx?c=A160219_104032_In_domov_ELE

¹⁰⁸ KOLEKTIV ASC KLINIKA. Rozhodli jsme se z Kliniky neodejít - proč? *Klinika: Autonomní sociální centrum* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://klinika.451.cz/2016/03/rozhodli-jsme-se-z-kliniky-neodejit-proc/>

¹⁰⁹ Aktivisté Kliniky neopustili. Jednání bez úspěchu. *Tyden.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/aktiviste-kliniku-neopustili-jednani-bez-uspechu_374685.html

březnových dní se podařilo sehnat 2330 oprávněných podpisů. I přesto Radnice Prahy 3 oznámila, že o budovu projeví zájem Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) s tím, že tam přesune úřad práce. Na základě této informace byla na jednání zastupitelstva hl. m. Prahy ze stolu smetena petice, aniž by byla řádně projednána. Na začátku dubna kolektiv Kliniky jednal se zástupkyní MPSV, která vyvrátila informaci, že by ministerstvo mělo o budovu v Jeseninově 60 zájem.¹¹⁰

Nadace Charty 77 udělila Autonomnímu sociálnímu centru Klinika Cenu Františka Kriegla za občanskou statečnost pro rok 2016. Již od roku 1990 je cena udělována za občanskou statečnost, projevenou bez ohledu na osobní prospěch a možná rizika. Cena patří jedincům, kteří riskují vlastní postavení, kariéru a často i život, aby prosadili názory a cíle, které odpovídají humanistickým ideálům, demokracii a lidským právům. Nadace ve své tiskové zprávě uvedla, že „*i když bude Klinika vyklizena, lidé rozehnáni či vyneseni, myšlenku, která to všechno spojila, si lidé z Kliniky ponесou dál. My jim chceme Cenou Františka Kriegla říci, že je to správné a ať z Kliniky dojdou časem kamkoli, bude pro naši demokracii jen a jen dobré, když toto své přesvědčení v sobě udrží.*“¹¹¹

V současné době to vypadá, že spor města části Prahy 3 s Klinikou se bude řešit soudní cestou. I když je budoucnost centra nejistá, Klinika stále “dýchá”.

...Klinika už není jen dům, ale nějaký symbol a lidé si pod ním představí nějaký symbol angažovanosti a je kolem toho nabaleno tolik lidí, takže si nemyslím, že to skončí tím, že nám ten dům vezmou, ale zároveň je hrozně důležitý pro tvorbu aktivit, aby ten prostor existoval... ...Takže se bojím, že když barák zanikne a lidi se přestanou potkávat, tak že zanikne i ten organismus... ... že by se to teď zaseklo na byrokratické blbosti? To by bylo hrozný zklamání... ... chceme zůstat v tom baráku. Je mi z toho hrozně smutno, protože vím

¹¹⁰ Zmatky kolem Kliniky. Ministerstvo ani aktivisté nevědí, kdo má a nemá zájem. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/zmatky-kolem-kliniky-ministerstvo-ani-aktiviste-nevedi-kdo-ma-a-nema-zajem-lud-/zpravy-domov.aspx?c=A160410_152707_In_domov_ele

¹¹¹ Nadace Charty 77 udělila Cenu Františka Kriegla Autonomnímu sociálnímu centru Klinika. *Konto BARIÉRY - Nadace Charty 77* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.kontobariery.cz/Tiskove-centrum/Archiw/2016/Nadace-Charty-77-udelila-Cenu-Frantiska-Kriegla-Au.aspx>

kolik jsme do toho dali všichni energie a snažili jsme se to udělat tak, aby jsme naplnili věci, který jsme slíbili, že budou v projektu. Mám čistý svědomí z toho, protože vím, že jsme do toho šli naplno... (Tomáš)

6.2 KØPI 137

Budova v ulici Köpenicker Strasse 137 v centru města Berlína byla squattery obsazena v únoru v roce 1990. Dům byl původně postaven v roce 1905 pro bohaté židovské obchodníky. Po pádu Berlínské zdi začali východní Němci chtiví bohatství jezdit za hranice, kam dříve nesměli a naopak Němci ze Západu byli znechuceni konzumní společností a nedostatkem prostoru k svobodnému žití. To způsobilo nárůst opuštěných domů ve východní části Berlína. Obsazením budovy zabránili squatteři její demolici. Policie se obsazené domy ve východním Berlíně pokoušela vyklidit, ale během vyklizení ulice Mainzer Straße Mitte docházelo k pouličním bitkám, a tak v létě roku 1991 došlo k předběžné dohodě mezi aktivisty a správcem domu (bytovým družstvem Berlin-Mitte mbH). Touto smlouvou se stal squat legální. V květnu 1993 se novým správcem domu stala Společnost pro rozvoj měst (GSE), která uzavřela se squattery nájemní smlouvu na dobu neurčitou.¹¹²

Následovaly různé pokusy o vyhoštění squatterů z objektu. První nastal hned v roce 1995, kdy budova získala nového majitele Volquarda Petersena¹¹³, který bez předchozích upozornění požádal, aby byla budova vyklizena do týdne. Na pozemku plánoval postavit kancelářský komplex, nicméně jeho návrh byl zamítnut.

V roce 2006 podal věřitel squatu, banka Commerzbank, žádost k okresnímu soudu o uzavření squatu. Žádost byla bankou podána z důvodu, že pozemky pod objektem jsou velice atraktivní. Přesto měla být budova prodána “za babku”. V den aukce objektu se uskutečnila demonstrace proti jeho prodeji, které se účastnilo asi 800 lidí. Tahanice o Köpi 137 pokračovaly až do roku 2013, kdy objekt získal nového majitele britsko-švédského

¹¹² Zpracováno na základě: History. *Köpi 137* [online]. Berlin [cit. 2016-04-24]. Dostupné z:

<http://koepi137.net>

¹¹³ BACH, Ingo, Autonome bleiben vorerst Sieger. *Der Tagesspiegel* [online]. Berlin, 1999 [cit. 2016-04-24].

Dostupné z: <http://www.tagesspiegel.de/berlin/autonome-bleiben-vorerst-sieger/101318.html>

podnikatele Rolfa Nordströma. Budoucnost squatterů je nejistá a i s novým majitelem se cítí stále ohroženi.¹¹⁴

...Občas prodáváme vstupenky na koncerty, aby jsme pokryli právnícké náklady spojené s tahanicemi o budovu. Při vyjednávání s majitelem jsme měli velikou podporu, konaly se solidární akce, dostávali jsme dary a podobně, což vytvořilo velký tlak na odpůrce a dalo nám to silnou pozici. Všem příznivcům jsme moc vděční, bez nich by jsme tu nebyli.... (Michal)

Když tento autonomní projekt před dvaceti šesti lety vznikl, nemělo jít o žádný zdroj peněz, ale o vybudování kulturně autonomního centra. V budově jsou dva sály, kde vystupovaly stovky kapel z Ameriky, Evropy i Asie. Koncerty jsou často i benefiční.

...pro Ladronku jsme pořádali benefiční koncerty. Výdělky jsme celé posílali jim, což bylo pro ně velmi výhodné, jelikož marka byla silnější než koruna a prý jim to hodně pomohlo. Squatterři z Ladronky si to u nás odpracovali. Vařili zde knedlíky nebo sebou přivezli nějaké kapely, které u nás zahrály. Výdělek vybraný z jídla a vstupné jsme jim pak ponechali... (Michal)

Dále squat nabízí volné sportovní a divadelní prostory, sítotiskové dílny, veganské a vegetariánské jídlo ze své kuchyně nebo zkušebnu pro začínající kapely. Každý týden je uskutečněno v prostorech Köpi nejedno promítání nekomerčních filmů. Všechny tyto činnosti probíhají bez finanční podpory města, státu či jiných sponzorů.

...Stavíme konstrukci na loď, příští rok by jsme s ní chtěli vyjet na Sprévu. Vedle kluci opravují starý kola, který se pak využívají dál místo toho, aby ležely ve šrotu. Máme tady také posilovnu nebo horolezeckou stěnu ... (Michal)

¹¹⁴ Zpracováno na základě: BEYERLEIN, Von Andrea. Linksautonomes Köpi 137 Versteigerung unter Polizeischutz. *Berliner Zeitung* [online]. Berlin, 2013 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.berliner-zeitung.de/berlin/linksautonomes-koepi-137-versteigerung-unter-polizeischutz-3640000>

Dům nabízí prostor pro přibližně padesát osob, včetně jejich dětí, z nichž někteří žijí v domě od svého narození. U budovy je ještě jakési parkoviště, kde se nachází obytná auta a karavany. Lidi z budovy a karavanů spolu žijí kolektivně, ale nezávisle na sobě. Obyvatelé z obytných aut nejsou až tak stálými a angažovanými spolubydlícími. Každou neděli večer se koná plénum, kde obyvatelé řeší problémy ohledně údržby domu v nejširším slova smyslu a jednou za měsíc se debatuje o následujícím programu na squatu. Při prohlídce squatu mě Michal ukázal i svůj byt. Byt byl zrekonstruován a vybaven moderním dřevěným nábytkem. Na squatu se nesmí fotografovat, což je běžný jev skoro na každém squatu. Michal mi i přesto umožnil si jednu fotografii udělat.¹¹⁵

...Lidé tady mají svůj prostor, který si mohou zařídit jak chtějí. Většina lidí, co žije v budově, mají své byty normálně zařízené... ... platíme normálně nájem jako ostatní, akorát je o hodně nižší, než platí jiní v této čtvrti Berlína... ...lidé v budově, jsou stejní, jako ostatní obyvatelé Berlína. Mají své rodiny, chodí do práce a ve volném čase se snaží něco tvořit... ...Tady bydlím, protože je to bydlení na atraktivním místě za nízkou cenu...
(Michal)

¹¹⁵ viz. příloha č. 1

7 Závěr

V této bakalářské práci jde o jakési vysvětlení, proč a za jakým účelem squatteré nelegálně obsazují objekty. V práci jsem se snažila propojit informace z literatury s vlastními zkušenostmi, které jsem získala po návštěvách squatů nejen v České Republice. Začátek práce je zaměřen na obecné vymezení pojmu squatting. Dále se práce pokouší vymezit různé motivace, které vedou jedince ke squattingu a hlavní myšlenky squattingu. Tyto vymezení pak lépe pomáhají čtenáři pochopit squatterskou ideologii, která se odráží v jejich autonomních projektech.

Realita o squattingu je zcela jiná od té, kterou prezentuje většina médií. Přestože sami squatteré přiznávají, že některé ze stížností na ně byly oprávněné, tak je většina společnosti vnímá jen jako narkomany a problémové lidi. Hlavním cílem mé práce je představení pozitivních stránek squattingu. Zjistila jsem, že squatting opravdu své pozitivní stránky má. Squatteré svou činností upozorňují na zbytečné chátrání a nevyužití objektů. Pozitivním přínosem je také kulturní a sociální činnost squatů, která je otevřena široké veřejnosti. Sloužit mohou také jedincům, kteří nesouhlasí se současnou konzumní společností. Těmto lidem squat poskytuje zázemí pro jejich realizaci či rozvoj. Proč tedy politici nechávají chátrat objekty a nechtějí se domluvit s iniciátory projektů, kteří nežádají nic jiného než povolení učinit z objektu něco užitečného? Mají snad strach, že něco může fungovat jako nezávislá kulturně-sociální aktivita? Potřebuje naše společnost ještě více obchodních komplexů nebo spíše místo, kde se lidé mohou realizovat a rozvíjet?

Samozřejmě i squatting má svá určitá rizika. Z větší části totiž existují squaty sociální neboli drogové, které vytvářejí negativní pohled společnosti na squatting. I sám squatting sebe formuluje jako opozici společenských institucí, což vytváří antagonický postoj ze strany představitelů veřejné správy. Z jejich pohledu je squatting špatný už ve své podstatě, tedy již samotné obsazení objektu je pro ně nepřijatelné. Současná společnost je totiž založena na nedotknutelnosti osobního vlastnictví. Lidé pak na squatting nahlíží jako na občanskou neposlušnost a ne jako na životní styl. Řešením by mohlo být skloubení názorů sympatizantů a odpůrců, ale obě strany většinou činí apriorní odmítnutí názoru druhého. V takové chvíli není možné, aby strany přistoupily na jakoukoliv domluvu.

Aby se situace změnila, bylo by potřeba hlavně lépe informovat společnost o problematice. K lepšímu pochopení ideologie squattingu by také pomohlo, kdyby lidé byli

více altruističtí, tedy byli méně sobečtí a více mysleli na druhé. To může znít ovšem jako jakási utopie, jelikož dnešní společnost je více zaměřena na výkon a tudíž i kariéru.

Pokud to tedy shrnu, tak je má bakalářská práce jakýmsi průvodcem ideologií squattingu a ukázkou jeho pozitivních stránek. Tímto došlo k uspokojivému naplnění cílů práce. Získané informace se samozřejmě nedají zobecnit, jelikož jsem nezískala tolik informátorů a podnětu. Přesto jsem vděčná všem squatterům, kteří mi umožnili zjistit nové poznatky o squattingu a nahlédnout na tento fenomén blíže. Rozhodla jsem se, že budu tuto subkulturu sledovat dál, jelikož mě zajímá následující vývoj současných squatu. I toto by mohlo být další téma pro novou úvahu o squattingu. Doufám, že má práce pomůže některým lidem rozšířit obzory ohledně squattingu nebo dokonce odstraní nějaké stereotypy o squatterech.

8 Použité zdroje

8.1 Použitá literatura

1. *Anglicko-český výkladový slovník*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80-710-6304-5.
2. BARŠA, Pavel, FIALA, Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8.
3. COLLYAH, Bruce. *Anglicko-český, česko-anglický velký slovník: --nejen pro překladatele*. 2. vyd. Brno: Lingea, c2007. Finder dictionaries. ISBN 978-80-87062-01-2.
4. COLLYAH, Bruce. *Anglicko-český, česko-anglický slovník: English-Czech, Czech-English dictionary*. 2., dopl. vyd. Praha: Fin, 2008. Finder dictionaries. ISBN 978-80-86002-87-3.
5. EDITED BY THE SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. Wivenhoe [UK]: Minor Compositions, 2013. ISBN 978-157-0272-578.
6. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-023-9.
7. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vydání 1. Praha: Portál, 2007.
8. CHROMÝ, J. *Squatting na český způsob v trestněprávních souvislostech*. Trestní právo. 2011, roč. 16, č. 9, s. 14-23. ISSN 1214-3758
9. KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.
10. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.
11. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8549-0.
12. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. knižní vyd. Brno: Marek Zeman, c2001. ISBN 80-903-0700-0.

13. PETRUSEK, M., Linhart, J. Vodáková, A., Maříková, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5
14. POLDAUF, Ivan a Sara HAWKER. *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. 10. přeprac. vyd. Čelákovice: WD publications, 1998. ISBN 80-238-2215-2.
15. ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0218-9.
16. RŮŽIČKA, Vlastimil. *Squaty a jejich revoluční tendence*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-859-0.
17. Sonnenschein, Ulrich. *Idealisten, Dealer und Verrückte – Im Zentrum Kopenhagens lebt der Freistaat Christiania nach eigenen Regeln*. V: Meißner, Joachim. *Geliebte Utopien – Alternative Lebensentwürfe*. Frankfurt am Main, Insel Verlag, 2001. 370 s.
18. SOUKOPOVÁ, Jarmila. *Historie squattingu v Česku*. A-KONTRA, číslo 1/2006
19. SÝKORA, L. (2000) *Globalizace a její společenské a geografické důsledky* [Globalization and its societal consequences]. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P., eds, *Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie*, pp. 59-79. Praha, Přírodovědecká fakulta UK Praha, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
20. WAITE, Maurice a Sara HAWKER. *Oxford paperback dictionary and thesaurus* / edited by Maurice Waite, Sara Hawker. 3rd ed. New York: Oxford University Press, c2009. ISBN 01-995-5846-9.

8.2 Internetové zdroje

1. Aktivisté Kliniku neopustili. Jednání bez úspěchu. *Týden.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/aktiviste-kliniku-neopustili-jednani-bez-uspechu_374685.html
2. BACH, Ingo, *Autonome bleiben vorerst Sieger*. *Der Tagesspiegel* [online]. Berlin, 1999 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.tagesspiegel.de/berlin/autonome-bleiben-vorerst-sieger/101318.html>

3. Bártová, Š., Lažanská, M., Matulová, J., Soper, J. *Squatting a pražská municipalita* [online]. 2011 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://squattexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>
4. BEYERLEIN, Von Andrea. Linksautonomes Köpi 137 Versteigerung unter Polizeischutz. *Berliner Zeitung* [online]. Berlin, 2013 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.berliner-zeitung.de/berlin/linksautonomes-koepi-137-versteigerung-unter-polizeischutz-3640000>
5. ČÁP, Bohumil. Starostce Hujové o Klinice. *Kauza3: Nezávislý časopis o Praze 3* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.kauza3.cz/nazory-a-komentare/nazory-obyvatel-prahy-3/starostce-hujove-o-klinice.html>
6. D'ORAZIO, Julia. *Inside the hippie wonderland with the world's largest hash market* [online]. 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://nypost.com/2015/10/14/inside-the-hippie-wonderland-with-the-worlds-largest-hash-market/>
7. History. *Köpi 137* [online]. Berlin [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://koepi137.net>
8. Chovanec: Chybu jsme nenašli, byly to největší demonstrace za dvacet let. *Lidovky.cz*. [on-line]. 22. února 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné on-line na: http://www.lidovky.cz/chovanec-chybu-jsume-nenasli-byla-to-nejvetsi-demostrace-za-dvacet-let-12i-/zpravy-domov.aspx?c=A160222_112532_ln_domov_sij
9. KABÁTOVÁ, Šárka. Kriminální vyšetřují útok zakuklenců na Kliniku. Podezřelí byli u výslechu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kriminaliste-vysetruji-sobotni-utok-na-kliniku-podezreli-jsou-u-vyslechu-1uo-/zpravy-domov.aspx?c=A160207_115352_ln_domov_sk
10. Klinikum má další problémy. Stavební úřad jí nechce prodloužit výpůjčku objektu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klinika-ma-dalsi-problemy-stavebni-urad-ji-nechce-prodlouzit-vypujcku-objektu-1yo-/zpravy-domov.aspx?c=A160219_104032_ln_domov_ELE
11. KOLEKTIV ASC KLINIKA. Rozhodli jsme se z Kliniky neodejít - proč? *Klinika: Autonomní sociální centrum* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://klinika.451.cz/2016/03/rozhodli-jsme-se-z-kliniky-neodejit-proc/>

12. Na Budánkách vznikne ještě letos infocentrum. *Městská část Praha 5* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.praha5.cz/cs/dokument/budanka-pro-prahu/211377-na-budankach-vznikne-jeste-letos-infocentrum>
13. Nadace Charty 77 udělila Cenu Františka Kriegla Autonomnímu sociálnímu centru Klinika. *Konto BARIÉRY - Nadace Charty 77* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.kontobariery.cz/Tiskove-centrum/Archiv/2016/Nadace-Charty-77-udelila-Cenu-Frantiska-Kriegla-Au.aspx>
14. PECHALOVÁ, Lenka. *Squatting v České republice* [online]. 1997 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://ehlasy.sweb.cz/pavlac2-2.html>
15. Pelikán: Policie selhala při útoku na levicové aktivisty. Chovanec mluví o politickém procesu. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/pelikan-policie-selhala-kdyz-nezasahla-proti-utoku-na-levicove-aktivisty-1rl-/zpravy-domov.aspx?c=A160208_163227_ln_domov_ELE
16. PLECKY, Zeno. V cizím pokoji. *Tamto 101: Subjektivní kulturní revue* [online]. 2010 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.tamto.cz/trendy-smyslne-i-nesmyslne/v-cizim-pokoji/>
17. : Projekt: Autonomní sociální centrum Klinika. *Klinika: Autonomní sociální centrum* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://451.cz/projekt.pdf>
18. SKILLSWISE. *Suffix spelling rules: double letters* [online] 2011. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://downloads.bbc.co.uk/skillswise/english/en17suff/factsheet/en17suff-11-f-suffix-spelling-rules-double-letters.pdf>
19. Uprchlíci? Řízená invaze a Klinika jim pomáhá, tvrdí zastupitel. Chce proti centru bojovat. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klinika-pomaha-uprchlikum-pro-me-rizene-invazi-tvrdi-zastupitel-phm-/zpravy-domov.aspx?c=A151204_143914_ln_domov_jzl
20. ÚZSVM: Smlouvu o výpůjčce Kliniky nelze prodloužit. *České noviny* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/uzsvm-smlouvu-o-vypujcce-kliniky-nelze-prodlouzit/1316830>

21. Vznikne v opuštěné žižkovské klinice sociální a kulturní centrum? *Radio Wave* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/spolecnost/_zprava/1428077.
22. ZABLOUDILOVÁ, Táňa. Poslední pražský squat Cibulka je vyklizen. Co s ním bude dál? *Radio Wave* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/spolecnost/_zprava/posledni-prazsky-squat-cibulka-je-vyklizen-co-s-nim-bude-dal--1487312
23. Zmatky kolem Kliniky. Ministerstvo ani aktivisté nevědí, kdo má a nemá zájem. *Lidovky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/zmatky-kolem-kliniky-ministerstvo-ani-aktiviste-nevedi-kdo-ma-a-nema-zajem-lud-/zpravy-domov.aspx?c=A160410_152707_ln_domov_ele

8.3 Seznam použitých sborníků, ročenek, brožur

1. EXNER, Jindřich. *Squatting v České republice: možnost sociální práce ve squatech*. Praha, 2002. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta. Vedoucí práce Ing. Mgr. Jan Dočkal
2. Experimentální sokolík, *Sborníku textů o squattingu č. 1* [online]. 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/383161-Sbornik-text-u-o-squattingu.html>
3. MERTO VÁ, Rebeka. Dobročinný spolek Medáků ve Střešovicích: Historie vzniku a proces přerodu squatu v kulturní a komunitní centrum. Praha, 2002. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Vedoucí práce PhDr. Jiřina Šiklová.
4. OBSAĎ A ŽIJ.: Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003 [online]. Praha: Obzor, 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>
5. RŮŽIČKA, Vlastimil. *Český squatting z hlediska politického extremismu*. Praha, 2005. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce JUDr. et PhDr. Miroslav Mareš, Ph. D

8.4 Jiné Zdroje

1. Zákon č. 41/1964 Sb., o hospodaření s byty.

9 Přílohy

Příloha č. 1 – Squat Köpi 137

Autor fotografie: Veronika Mazínová

Příloha č. 2 – Projekt: Autonomní sociální centrum Klinika

Projekt:

Autonomní sociální centrum Klinika

Sociální centra jsou komunitní prostory, které fungují v celé řadě zemí Západní Evropy (v Itálii, Španělsku, Řecku, Německu, Holandsku, Velké Británii, Dánsku, ale i v Polsku či Slovinsku). V městech, kde probíhá intenzivní komodifikace městského prostoru a každodenního života jeho obyvatel, která se projevuje na straně jedné růstem nákladů na bydlení a život ve městě jako takový, a na straně druhé v rozvoji především takových aktivit, které se řídí logikou podnikání a zisku, představují sociální centra důležitá místa pro celou řadu kulturních, sociálních a politických aktivit, které spojuje to, že jsou založeny na dobrovolnosti, neziskovosti a nekomerčnosti.

Proč v Praze potřebujeme autonomní sociální centrum? Protože Praha v současnosti patří mezi nejlukrativnější města v Evropě, spolu s takovými velkoměsty jako Londýn, Berlín, Hamburk, Frankfurt či Paříž. To vede k nárůstu cen nemovitostí a nájmu. Čím dál tím více aktivit se podřizuje a/nebo je nuceno se podřizovat logice zisku a směnné hodnoty.

Praha proto potřebuje prostory, které se budou vymaňovat z této generalizující se tržní logiky, protože člověk není jen homo economicus. Pro rozvoj demokracie, kterou chápeme jako proces, kdy se lidé podílejí (anebo alespoň mají možnost se podílet) na rozhodování o věcech veřejných, o tom jak město vypadá a jakým směrem se vyvíjí, jsou takové prostory nezbytné. Praha potřebuje místa a prostory, které budou otevřeny hodnotám užitečným, kde bude možné rozvíjet sociální vztahy, které přesahují úzký individuální zájem. Praha potřebuje místa a prostory, kde se lidé scházejí jakožto občané a ne jako spotřebitelé, protože taková místa a prostory jsou nezbytná pro rozvíjení participativní přímé demokracie.

Praha potřebuje sociální prostor, který bude:

prostor epicentrum – místo nových kulturních, společenských a politických impulsů a šíření ekologického životního stylu; tvůrčí místo

prostor škola pro všechny – přirozené propojení akademické a neakademické sféry i lidí různých generací; živá univerzita bez kreditů pro všechny generace; živá škola angažovanosti

prostor kontejner – proměnlivé propojování a kombinování už existujících „ostrovů“ české a středoevropské nezávislé kultury; setkávání s „jinakostí“

prostor přístav – nízkoprahové centrum založené na nekomerční kultuře, pomoc (nejen) mladým lidem při běžném chodu centra zjistit, k čemu mají talent a naučit se s ním pracovat; přístav kde, je možné na chvíli v klidu spočinout, číst si, povídat si nebo manuálně tvořit

prosto nástroj – živá, energeticky úsporná a k okolí citlivá architektura, flexibilní – reagující na požadavky programu uživatelů domu (rekonstrukce či do/stavba);

prostor druhý domov – centrum otevřené po celý den, nikoli jen v době kurzů či představení;

Proč se odkazujeme na zkušenosti a tradice autonomních sociálních center?

Proč autonomní

Protože jsou založená na samosprávě těch, kdo tyto centra využívají a provozují v duchu spolupráce, solidarity a vzájemné pomoci. Nejsou závislá na státních dotacích, na grantech, ani na mecenášství bohatých sponzorů. Na rozdíl od běžných komunitních center, která zpravidla mají svého institucionálního zřizovatele, ať již státního, církevního či soukromého, autonomní sociální centra usilují o nezávislejší vztah a jsou zřizovány a provozovány zdola.

Proč sociální

Protože se neřídí logikou ziskovosti. Služby a aktivity, které se v sociálních centrech odehrávají, jsou především odvislé na potřebách a přáních jak lidí, kteří centrum provozují, využívají, tak i širší komunity a čtvrti, ve kterých se sociální centra nacházejí. Sociální, protože lidem umožňují, aby se v nich pojímali a

k ostatním vztahovali podle jiné logiky, než je ta tržní. Aktivity v těchto centrech umožňují lidem, aby přestali být „podnikateli se svými životy“, kteří neustále přepočítávají a kalkulují, nakolik se jim to vyplatí a v druhých vidí konkurenty či

prostředek svého podnikání. Naopak umožňují rozvíjet jiné sociální vztahy, hodnoty a subjektivity založené na sdílení, dohodě, spolupráci a vzájemné pomoci.

Proč centrum

Protože poskytují místo socializace, kde se lidé, často z odlišných sociálních skupin, a s odlišným kulturním zázemím, mohou scházet a potkávat. Jsou místem pro občanské spolky a iniciativy a se svým důrazem na iniciativu zdola, samosprávu, také důležitou sociální laboratoří a místem školy občanské angažovanosti.

Autonomní sociální centra se snaží nabourávat logiku spektaklu, kdy odborní profesionálové připravují program pro diváky a pasivní účastníky. Spíše se snaží nabízet prostor a zázemí pro aktivity kulturní, sociální a politické aktivity zdola, které nikoho nediskriminují a respektují základní principy rovnosti mezi lidmi, etniky, rasami a pohlavími.

Plánované aktivity

Sociální a společenské dění

Kavárna bude důležitý prostor každodenního setkávání a socializace. Je pojata jako různorodý prostor, který neovládne jeden reproduktor ani jeden styl odpočinku a kde se budou moci odehrávat přednášky, čtení a diskuse. Nabízí originální jídelníček, obměňovaný podle sezóny a domácích surovin, levná vegetariánská jídla (vaří kolektiv Punx23), zapomenutou českou kuchyni bez magi, piva z malých pivovarů, cider, vodu z vodovodu, sodu, malinovku. Důležitá je otevřená atmosféra celého prostoru, kde lze strávit třeba celý den samostudiem, kavárenskou výukou jazyků, psaním, prací, tvorbou. Důležitou součástí kavárny je i knihovna, kdy na různých místech kavárny budou k dispozici přebytky z redakcí i domácích knihoven, dary, bez evidence, systém knihu za knihu.

Lidová jídelna bude místnost nebo část místnosti s bezbariérovým přístupem a bude sloužit pro místní obyvatele – jako princip sociálního začleňování různých skupin občanů. Budou se v ní konat pravidelné společné snídaně či večere založené na principu naturální a pracovní výměny (dlouhodobá zkušenost německých center).

Knihovna a infoshop budou nabízet i odpovídající informační zázemí, které bude poskytovat především kontinuálně budovaná knihovna a informační centrum s nabídkou domácích a cizojazyčných alternativních tiskovin, které nejsou běžně dostupné. Bude nabízet široký výběr knih s environmentální, ekologickou,

lidskoprávní tematikou a s nimi související sociologickou literaturou. Kromě toho bude obsahovat jedinečný archív časopisů, zinů a fanzinů zabývajících se alternativní kulturou a politikou.

Komunitní zahrada využívající venkovních prostorů bude rozdělena do dvou částí. V jedné se bude pěstovat zelenina pro potřeby sociálního centra, druhá, veřejná část bude sloužit jako komunitní zahrada pro obyvatele čtvrti.

Komunální dílna fungující jako víceúčelová dílna, plnící roli jak praktickou, tak výukovou. Bude poskytovat základní dílenské zázemí (nářadí) pro fungování centra, ale zároveň bude i otevřena širší komunitě. Měla by rozvíjet manuální zručnost zájemců a přispívat k tomu, aby si lidé dokázali opravovat věci svépomocí.

FreeShop /Obchod zdarma je komunitním místem zacíleným na podněcování k myšlenkám recyklace, opětovného využívání a spolupráce. Všechny věci jsou zde poskytovány komukoliv, kdo o ně má zájem, ať už se jedná o oblečení či praktické a využitelné věci. To, co lidé nepotřebují mohou přinést a co potřebují, si zase mohou odnést.

Mamatata klub bude prostor pro setkávání a potkávání rodičů s dětmi. Bude také sloužit jako tvůrčí prostor pro děti, protože podpora tvořivosti a schopnosti spolu vyjít je u dětí důležitá.

Cyklodílna bude prostor pro opravu, servis kol a jejich recyklaci, protože kola představují ekologický a sociálně dostupný dopravní prostředek.

Zázemí pro iniciativy a spolky. Místo pro občanskou angažovanost.

Vzdělávání

Lidová žižkovská univerzita (LŽU) bude veřejná série přednášek, seminářů a debat lidí z akademické a neakademické sféry. Vzdělávání, diskuse a kultivaci kritického myšlení považujeme za důležité a je třeba stírat bariéry mezi odborným a expertním věděním, které se pěstuje na univerzitách a laickým věděním, podřízeném tomuto expertnímu. Přednášky a semináře se budou věnovat tématům politicko- historickým, kulturně politickým, literárním, hudebním.

Důležitou součástí LŽU bude i projekt **historie Žižkova zdola**, který má za cíl podrobně se věnovat bohaté a nepsané historii této jedinečné pražské čtvrti.

Workshopy/dílny se budou týkat aktuálního alternativního umění. Některé dílny budou mít verzi pro děti. Jedním z cílů dílen je vyhledávání a podpora nových lidí v

jednotlivých oblastech, technická a psychologická podpora nové scény nejen v Praze. V návaznosti na projekt LŽU a stírání bariér budou dílny zaměřeny i na manuální a rukodělnou činnost.

kurz pro DJe –kurz obsluhy gramců, různé styly

kurz filmového dokumentu

publicistické kurzy: kurz sebeobrany vůči PR průmyslu a mediální gramotnost; psaní recenze, reportáže, rozhovoru

kurzy open source

jazykové kurzy

kurz sváření

kurz výroby vlastní knihy

kurz sítotisku a výroby plakátu

kurz konkrétních výtvarných technik určený dětem nebo rodičům s dětmi

kurz sebeobrany

právní pomoc pro občanskou společnost

kurz travelingu

kurz přežití ve městě i v divočině

kurz ekologického chování

Tělocvična bude představovat alternativní podobu fit-centra bez specifického zaměření. Bude nabízet prostor bez finančního zatížení všem zájemcům o kurzy sebeobrany, boxu, jógy, CrossFitu či třeba break dancu. Tělocvična bude ale zároveň místem umožňujícím nejen tělesný, ale i duševní rozvoj a měla by tak přispívat k vzájemnému respektu a úctě.

Kultura a umění

Sál pro pořádání hudebních, divadelních a filmových produkcí, pro autorská čtení.

Galerie pro příležitostné menší výstavy fotografií, či výtvarných děl.

Sociální bydlení (co-housing)

ASC by zároveň poskytovalo bydlení pro 5 – 7 lidí, kteří by se zároveň podíleli na provozu ASC Klinika. Nešlo by o klasické bytové jednotky, jako spíše o alternativní formu komunitních bydlení (co-housing) se společnými prostory (kuchyně, sprchový kout, toalety). Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že spojení takovéto formy bydlení s provozem ASC usnadňuje jeho provoz, snižuje jeho náklady a nabízí potenciál, jak se vyvázat ze závislosti na grantech a dotacích.

Financování ASC Klinika

Autonomní sociální centra fungují na principu *do-it-yourself* (udělej to sám), jsou založená na samofinancování a dobrovolnosti a příklady ze zahraničí ukazují, že je potenciál, aby to dlouhodobě fungovalo.

ASC se záměrně vyhýbá závislosti na státních dotacích, grantovém systému či bohatých mecenáších.

Jako neziskový projekt, který se snaží vymanit z tržní logiky, se předpokládá symbolické nájemné,

s placením výdajů za vodu a elektřinu s výhledem na co největší přechod na soběstačné zdroje (využívání obnovitelných zdrojů, či dešťové vody).

Základním zdrojem financování budou samotné aktivity sociálního centra. Základem udržitelnosti bude generace „zisku“ z některých aktivit, jako jsou koncertní a živé hudební produkce, popř. promítání a doprovodná činnost ve formě zajištění občerstvení návštěvníkům.

Dalším zdrojem financí budou benefiční akce organizované v jiných prostorách na podporu ASC, či v zahraničí.

Třetím zdrojem financí bude crowdfunding (hromadné financování) konkrétních projektů, výdajů, či oprav.

Případné přijetí financí z grantů by mělo projít debatou a dopředu by měly být vyloučeny granty spojené s velkými korporacemi, s diskutabilní sociální či ekologickou odpovědností (OKD, ČEZ)

Iniciátoři projektu

V současnosti je iniciátorem projektu neformální občanská iniciativa několika desítek lidí z oblasti akademické a neziskové sféry, občanského aktivismu, a alternativní a autonomní kultury.

Mgr. et Mgr. Arnošt Novák

Vystudoval Mediální studia a Sociální a kulturní ekologie na Univerzitě Karlově a v současnosti působí a vyučuje na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. V letech 1993 – 98 byl aktivní v Autonomní sociálně-kulturním centru Ladronka.

Anna Hausnerová

Sociální pracovnice. Jako terénní sociální pracovnice působí v oblasti pomoci lidem bez domova na území Prahy. Dlouhodobě se zabývá problematikou absence sociálního bydlení a možností efektivní pomoci lidem ohroženým sociálním vyloučením.

Mgr. et Ing. Tereza Virtová

Vystudovala Politologii na Vysoké škole ekonomické a Sociální antropologii na Karlově univerzitě, kde momentálně pokračuje v doktorském studiu. Je rodilou žižkovačkou a osud Prahy 3 a jejích domů a obyvatel jí není lhostejný.

Martina Sosnová

Vystudovala Střední soukromou školu reklamní tvorby, obor Užitá fotografie, kterému se profesionálně nevěnuje. Prošla několika zaměstnáními počínaje komerční sférou, neziskovým sektorem konče. Procestovala jihozápadní Evropu, žila v komunitě v ovocném sadu. Momentálně se snaží najít snesitelný způsob jak žít zpět ve městě.

Ivo Mathé

Nezávislý umělec dlouhodobě působící na pražské kulturní scéně. Zabývá se výtvarným uměním a hudební produkcí. Dlouhodobě usiluje o vytvoření autonomního kulturního centra vytvářejícího alternativu k mainstreamovým a především komerčním podnikům.

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru se squatterem z Autonomního sociálního centra Klinika.

Jak si se dostal ke squattingu ?

V posledních pěti, šesti letech jsem se pohyboval v anarchistickém prostředí, protože jsem byl organizací, která se jmenovala iniciativa rasismu. Tato iniciativa je propojená s radikálně levicovým anarchistickým hnutím. Takže jsem prostě měl tyhle lidi kolem sebe a chodil jsem třeba na squat Cibulka na koncerty nebo jsem tam nějaký koncerty dělal já sám. Cibulka byla vyklizená chvíli potom, co začala fungovat Klinika. Takže jsem se v tom prostředí nějak pohyboval, nějak mě to zajímalo a bavilo. Samozřejmě jsem měl i povědomí o Miladě, kde jsem kdysi byl i u jejího vyklízení. Nebyl jsem přímo tam, ale byl jsem je podpořit, když jí vyklízeli.

A kolik ti bylo v té době?

Ty jo asi sedmnáct. Jsem chodil na střední, kde byli hodně takový... jako punkačí.

Takže tě to prostě zajímalo?

Nějak mi to imponovalo, taková svobodná scéna. Přišlo mi, že v dnešní době už máme ten kapitalismus a všechno je hezký, Cítil jsem, že tohle jsou poslední zbytky nějaký fakt rebelie. Bavily mě na tom ty myšlenky, ten antirasismus, svobodomyšlnost a rovnost, tak nějak právě před zhruba třemi lety vznikla taková skupina, která si říkala Obsad' a žij, která byla složena z různých lidí, z různých squatterů, sociálních pracovníků, anarchistů, anarchistek a tak. A ta v jeden den obsadila asi osm domů a já jsem se do té akce nějak zapojil s partou kámošů. My jsme chtěli obsadit taky jeden dům.

Osm domů v jeden den?

No. Vzpomínky na budoucnost se to myslím jmenovalo. Nakonec nevím přesně kolik se jich obsadilo, ale myslím, že šest až osm. V několika z nich byly koncerty, nějaký přednášky, workshopy, a skončilo to obsazením baráku na Loretánském náměstí na Pohořelci, kde jsme k tomu napsali takový prohlášení. Já to hrozně okecávám, ale snad to nevadí.

Ne to vůbec.

Ono to má všechno spojitosti.

Mě tohle všechno zajímá.

... no a my jsme prostě skončili na tomhle domě na Pohořelci, ještě s jednou skupinkou, to byli víc takový umělci. Udělali jsme tam koncert, nějaký čtení a vlastně další den nás vyklidili.

Takže tam si byl taky?

No tam jsem byl taky. Tam ta skupina pak nějak fungovala dál, scházela se pravidelně a tak jednou za tři měsíce třeba obsadila nějaký dům a vždycky bylo vytypované komu to patří. Většinou to byli nějaký italský podnikatelé, které tady dlouhodobě spekulují a vždycky k tomu bylo vedeno prohlášení. Takže jsme takhle obsadili třeba 4 domy. To bylo ve Washingtonově u Hlavního nádraží, jeden byl na Žižkově. Ten u Hlaváku patřil ministerstvu spravedlnosti, což bylo takový vtípný, že ministerstvo spravedlnosti nechává chátrat svůj barák. Vždycky jsme k tomu sepsali prohlášení a vždycky nás vykopli buď ještě tu noc nebo ráno. Byly z toho různé soudní tahanice, ale ta skupina fungovala a pořád se nějak scházela, Pak jsme obsadili nějaký barák, po kterém lidem hrozily velký tresty, takže policie si toho všímala čím dál tím víc, přitom to byla hodně prosociální aktivita, jenom upozorňovala na ty spekulace.

Klinikou to vyvrcholilo asi po dvou letech, že jsme se rozhodli obsadit státní barák. Do té doby se obsazovaly soukromí budovy, tak jsme obsadili státní. Byl to barák, ve kterém se třeba už pět let fetovalo, ve kterém se pět let nic nedělo. Vlastně tam ani nikdo nebydlel, takže tam nebyl squat, ten bezdomoveckej. Bylo to prostě tranzitní místo, kde si lidi píchali drogy a tak. Lidé z okolí se toho baráku báli. Tak jsme se jednoho dne ráno sešli a obsadili jsme ho třeba v 15 lidech. Začali jsme to vyklízet a pak se na nás nabalilo dalších patnáct až dvacet lidí. Pak jsme tam uklidili, současně jsme napsali ještě projekt, který jsme poslali na magistrát, tomu úřadu, který to vlastnil ten barák, což je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových a ještě jsme ho poslali na Prahu 3. Po tom, co jsme tam uklidili, tak jsme začali dělat program. Já jsem tam sháněl různé kapely, básník apod.

Jak to vzali ty lidi, co si tam chodili píchat?

Hele v tu chvíli, já si pamatuji, že tam byli třeba dva lidi a jeden se tam nějak jako probudil a říkal, že včera okradl mámu.

Srovnali se s tím v pohodě, že jste jim to místo “vzali”?

Oni tam v tu chvíli nebyli. Samozřejmě jsme s tím pak bojovali. Přišli jsme tam v oranžových vestách a bylo to takový, že to tam jdeme uklidit a uděláme z toho něco pořádného, tak to trochu vypadalo, že ty lidi vyháníme. Což jsme nechtěli a naopak jsme se chtěli s těma lidma nějak spojit.

Mě to zajímá, jen proto, že s nimi pracuji, tak mě zajímala jejich reakce ...

V tu chvíli tam teda nebyli, ale pak jsme je také nevyhazovali a vlastně dneska na Klinice přespávají lidé bez domova. Máme tam takový pokoj pro hosty a jeden týpek co tam bydlí v autě je tam s námi třeba už čtyři měsíce. Ale to předbímám. Pak jsme tam tedy byli těch deset dní a začalo se to šířit. Takže tam začalo chodit hodně lidí, udělali jsme party a fakt to pěkně rezonovalo. Po těch deseti dnech nám dal úřad výzvu, aby jsme odešli a ve chvíli, kdy tam najednou nikdo skoro nebyl tak přišli těžkooděnci a vyklidili to. Pak byla série demonstrací a vyjednávání.

A to bylo kdy asi?

My jsme to obsadili na začátku prosince, desátého jsme byli vyklizeni a druhého března jsme vyhráli výběrový řízení a dostali jsme Kliniku na rok. Protože já jsem tam byl od začátku zaangażovaný a už jsem se v tu dobu chtěl stěhovat od rodičů, tak mi přišlo, že to je ideální místo kam se nastěhovat a zároveň se osamostatnit a tvořit to místo, na kterým mi záleží. Takže tak jsem se k tomu dostal.

A co na to říkalo tvoje okolí? Třeba tvá rodina nebo kamarádi?

Máma co si pamatuju z toho byla trošku jako vystrašená, protože o tom nic nevěděla a bála se, že tam máme zimu, protože tam vůbec nebyla elektřina a voda. To až po několika měsících. Takže máma se bála, ale teď zpětně je na mě hrdá a včera byla s tátou na demonstraci. Já mam sedm sourozenců, takže rodiče nejsou tak precitlivělý a upjatý. Kámoši těm to asi přišlo v pohodě. Jakože přece jenom ten život to trochu ovlivní v něčem. Jsi špinavější a jak tam musíš trávit hodně času, takže se pak trochu odstříhneš od kamarádů. To bylo trochu náročný, ale teď zpětně když už se to ustálilo je to lepší a kamarádi to oceněj a začnou tam za tebou chodit.

Co pro tebe bylo na začátku nejtěžší?

Fyzicky asi zima a takový jako nestandardní podmínky. My jsme na začátku třeba všichni spali v jednom pokoji s partou, která tam začala potom i bydlet, ale to asi nebylo to nejtěžší. To člověk bral jako takovou součást. Ale spíš možná jak jsem říkal, že najednou se oprostíš od starých kamarádů, uzavřeš se do nějaký komunity a ty starý lidi ztratíš. Taky se potkáváš s předsudkami, občas jsem měl takový kamarády, který na mě koukali napůl jakože se bojeje a napůl jako kam ses to dostal. No a asi možná co bylo po čase nejtěžší bylo to, že mezi kolika lidma se pohybuješ. Já jsem byl zvyklej na lidi, ale pak dost brzo jsem si udělal vlastní pokoj a v tom místě pořád někoho potkáváš. Těch lidí je tam dost, nás tam bydlelo deset a v průběhu roku až dvanáct. Pořád někoho potkáváš, ať už hosty, kamarády nebo návštěvníky akcí. Takže jsem se za rok sociálně dost vyčerpál a asi tě to fakt naučí. Takže asi ta sociální náročnost a nějaký skloubení s běžným životem, který si vedl doposud. Takže chození do práce, do školy a podobně.

A chodíš do školy?

Chodím, ale v loni jsem to přerušil, takže jsem spíš chodil do práce. To nějak jakoby šlo. Je to náročný třeba s tím mytím, se nemáš kde umýt.

Jak to na squatu funguje? Jsou tam nastavený nějaká pravidla ?

Mám zkušenost teda z Kliniky. U nás pravidla fungujou, Je tam důraz na nenásilí fyzický, nebo i neverbální. Jsou tam takový ty věci jako odpor proti rasismu, sexismu, homofóbií. Je tam hodně kladený důraz na rovnost mezi lidmi. To je na většině squatech jako jedna z nejdůležitějších věcí. Taky u nás je zakázaný tvrdý alkohol. Na baru máme jenom pivo, jako nejtvrší. Myslím si, že ta představa o tom, že na squatu nejsou pravidla je mylná, protože je to úplně naopak. Je tam tolik pravidel. Jak si to ty lidi dělají sami, tak se ty pravidla musí určit a musí se vzájemně starat o to, aby se dodržovali. Samozřejmě se potkáváš s tím, že se na něčem lidi domluví, a pak to poruší. Je to náročné se vyrovnávat s tím, že někdo ty pravidla nedodržuje. Viz třeba kouření. Jsme se domluvili, že se bude kouřit v jedné místnosti. Samozřejmě lidi pak začnou kouřit, kde chtějí a ty na jednu stranu si říkáš, že je to svobodný místo, ale že jsme se na něčem dohodli. Třeba kouření v kuchyni, to mě fakt sere, protože jsem nekuřák. Na druhou stranu ty lidi chápu, že je pro ně příjemný si dát to kafičko a cigárko.

To je jako normálně na bytě.

To je jakoby spolubydlení. Takže pravidla jsou a je na ně kladen důraz. Rozdíl mezi společnostmi a tady je, že si je ten kolektiv tvoří sám. Myslím, že jsou důležité, že není možný je nedodržovat. Každý by se měl zapojovat do diskuze o tom, jak by měli vypadat, aby s tím byl každý spokojen.

Měl si někdy o sebe strach? Nebo strach z toho co přijde, co děláš ?

Tak určitě je pohodlnější žít v pronájmu, kde ti nic nehrozí. Ze začátku se u nás třeba dost kradlo, protože se tam pohybovalo velký množství lidí a mě třeba zmizel notebook z pokoje. Takže trošku. Pohybuje se tam hodně lidí. Takže nevím, jestli to byl vyloženě strach, ale spíš respekt. Ale nebylo to nic, co by nešlo překonat. Spíš teď jsem měl větší strach po tom útoku nácků, kdy jsem o tom mluvil do médií a na policii. V médiích jsem kritizoval, jak nácky, tak policajty. Tak jsem si pak říkal, že to vlastně je taková nepříjemná pozice. Takže jsem neměl strach z lidí, co se na Klinice pohybují, ale spíš jsem měl strach z nějakých opruzů od policajtů nebo těch nácků. Měl jsem strach z reakcí okolí, protože ty jsi tam s lidmi, víš že jsou tak trošku pankáči, jako že to jsou nějaký lidi, co nejsou běžný a sere mě, že kolem chodí lidi a tak jako koukají. A ty vidíš, jak jim to šrotuje. Ale to už nesouvisí se strachem, ale spíš s nějakým smutkem nad jejich strachem.

Stává se ti, že tě někdo považuje na narkomana nebo bezdomovce, kvůli tomu, že bydlíš na squatu?

Když se vidím s lidmi tak jim neříkám, že bydlím na squatu, ale že bydlím na Klinice. Klinikou většina lidí zná, takže naopak většina lidí si říká: „ Jo, tak ty bydlíš na Klinice.“ Takže už to má své jméno. Ale spíš možná, když mě vidí nebo cítí, tak je to může napadnout. S tím občas bojuju. Občas se člověk probudí v tý zimě takový zmuchlaný. Ale nikdo mi to vyloženě neřekl.

To máš pravdu, že jinak asi zní, když řekneš, že bydlíš na Klinice, než když řekneš, že bydlíš na squatu.

Kdybych to popisoval někomu, kdo to nezná, tak ho hned napadne, jestli mam nějaký problémy doma nebo že nemám funkční rodinu. Hned lidem začne adaptovat v čem si divný, proč tam teda bydlíš. Je nenapadne, že třeba člověk chce žít prostě nějak po svém a svobodně.

Co tě squat naučil nebo co ti přinesl do života?

Já jsem asi v životě nezažil nic tak intenzivního jako tenhle rok. Myslím, že to je silný vztah, který se dá srovnat se vztahem s holkou. Je to podobně intenzivní, takže mě to strašně naučilo, jak už sociální komunikace, organizace akcí, tak fungování v kolektivu. Nás tam je třeba dvacet, třicet, který se na tom aktivně podílí a každý týden se setkáváme a ve všem by jsme chtěli mít konsenzus. Nehlasujeme, ale o všem se snažíme bavit. Tak to je fakt silná zkušenost, jak fungovat v komunitě, vzájemně komunikovat, ale zároveň mít pochopitelně i svůj názor. Bohužel mě trochu zklamalo, že se třeba naučím víc praktických věcí a to jsem třeba nezvládl.

Co třeba?

V našem bytě, máme oddělený byt a já jsem osm měsíců nebyl schopný jenom dát dveře do pantů. Já jsem hrozně nezručný, tak jsem doufal, že se to zlepší. Ale třeba, co se týče zodpovědnosti za sebe a ostatní, to mě hodně pomohlo. Pak tam jsou třeba takové věci, že jsem hodně vystupoval v médiích. Jsem se naučil mluvit do kamery tak, aby jsem se nezakuckal a dávalo to smysl. Poznal jsem hodně různých lidí. Také mi to pomohlo nazírat jinak na lidi bez domova, protože předtím jsem je sice nějak teoreticky podporoval, snažil jsem se s nimi bavit, ale pak když vidíš jejich každodenní život, tak pak víc pochopíš cyklus jejich života a to, že potřebují bezpečné místo. Celý rok jsem se věnoval věcem společným a zapomněl jsem tak nějak na sebe, takže jsem v loni nesplnil ani jeden předmět ve škole, což mě třeba mrzí, že jsem to více nevybalancoval, abych se věnoval klinice trochu a svému životu taky trochu. Takže mi to naučilo i to, že se člověk nemůže rozkrájet pro něco, čemu věří, ale také musí myslet i na sebe.

Cíl Kliniky je jaký?

Jde o to aby existovalo nezávislé autonomní místo, který propojuje alternativní politiku a společenskou angažovanost s nějakou alternativní kulturou, kterou si ty lidi dělají sami. Je hrozně zajímavý jak se to všechno kloubí, jaký organismus to je a kolik lidí chce něco dělat zadarmo. Není to nic, do čeho by si někoho musela nutit, ale lidi to dělají rádi a přijde jim důležitější než finanční ohodnocení to, že se podílí na velké síle, která ovlivňuje společnost, takže cíl Kliniky je jednak se snažit o aplikování myšlenek o kterých mluvíme, jako solidarita, sdílení a svépomoc. Ne jenom o tom mluvit, ale jak to i aplikovat v praxi,

což se podle mě hodně pěkně daří. A zároveň je podle mě cíl Kliniky měnit svět k sociálnějším a spravedlivějším podobě. V poslední řadě jde o vytvoření místa, kde člověk může být jen tak, může tam svobodně tvořit a svobodně se podílet na chodu. Vytvořit takový zvláštní mikrovesmír, kde se člověk může měnit sám a také může ovlivňovat společnost. Tak to jsou takový “skromný” cíle.

Co nabízí Klinika dnes?

Jendak nabízí místo k životu několika lidem, který nemusí díky tomu platit nájem a můžou se věnovat činnostem, který jim přijdou opravdu důležitý. Mají větší ekonomickou svobodu. I když nad tím přemýšlím, tak člověk dá do toho takovou ekonomickou podporu, že kdyby pracoval a platil nájem tak to vyjde asi nastejno, jako čas kdy se věnuje tomu baráku.

Nabízí kavárnu, která je otevřena třikrát týdně a kde je stejně jako na baru všechno za dobrovolný příspěvek. Máme pravidelný bezplatný kurzy, což jsou jazykové kurzy španělštiny, čínštiny, angličtiny, romštiny a čeština pro cizince. Máme kurz meditace, bude kurz tance a pohybového divadla. Kurz kresby a malby. Děláme přednášky Lidový žižkovský univerzity, což je subjekt neformální kam zveme at' už akademiky nebo i lidi odjinud a snažíme se z toho vytvořit jakýsi nízkoprahový vzdělání. Mluví tam často lidi, co učí na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, ale jejich přednášky v rámci kliniky tomu dodává trošku jiný kontext a je to takový živý organismus, kde se propojují lidi ze Žižkova a studenti vysokých škol. Pak máme Žižkovský lidový učňák, kde jsou různé workshopy. Máme svoje StreetCulture radio, což je taky komunitní žižkovský rádio, který vysílá skoro každý večer. Máme tam Zdrojovnu, což je takový freeshop, kam kdokoliv může cokoliv přinést a odnést bez poplatku. Děláme koncerty tak dvakrát týdně různých kapel ze světa. Měli jsme třeba sedmdesát koncertu kapel přes Izrael až po Slovinsko. Spousta divadel tam hrálo. Máme knižní dílnu, tři tiskárny, scanner a spousta papíru a materiálu. Můžeš si vyrobit vlastní časopis nebo knížku. Máme knihovnu, takovou politicko filozoficko sociologicky zaměřenou na radikální politiku. Říkáme tomu radikální knihovna, ale nemusíš si pod tím představovat, že tam máme návody, jak zapalovat auta, ale je to spíš o politice. Máme tady Mamatata, což je kolektiv rodičů, který mají společný program a schází se každý týden dvakrát. Teď plánují pravidelné středeční divadlo, takže se budou setkávat třikrát týdně. Nově teď vznikla sociální prádelna pro lidi bez domova. Chtěli by jsme umožnit, aby si zde lidé bez domova mohli dvakrát týdně vyprat a umýt se. Dále

chystáme kurz počítačový gramotnosti, tak dáváme dohromady místnost, kde bude volný přístup na počítače a internet a zároveň zde budou kurzy počítačový zdatnosti. Do toho se snažíme různě angažovat v politických otázkách a spolupracujeme s Iniciativou Ne rasismu a dalšíma spolky a občanskýma aktivisty.

Jakou má podle tebe budoucnost Klinika?

Podle mě Klinika už není jen dům, ale nějaký symbol a lidé si pod ním představí nějaký symbol angažovanosti a je kolem toho nabaleno tolik lidí, takže si nemyslím, že to skončí tím, že nám ten dům vezmou, ale zároveň je hrozně důležitý pro tvorbu aktivit, aby ten prostor existoval. Takže se bojím, že když barák zanikne a lidi se přestanou potkávat, tak že zanikne i ten organismus. Že ta bublina splaskne. A i kdyby nám dali jiný barák, tak myslím, že ty lidi, včetně mě, už jsou hrozně vyčerpaný a že do toho dali hrozně moc a věřili tomu. To, že by se to teď zaseklo na byrokratické blbosti? To by bylo hrozný zklamání. Neumím si představit, že by ty lidi šli do nového projektu, Jednak by spousta lidí odpadlo, protože na to nemají, musí například dodělat školu a taky mají své životy. Takže je velká otázka, jak by vypadal ten nový projekt. Pořád doufám, že barák udržíme a že se ještě něco stane. Jsem přesvědčen že Klinika vytvořila nějakou síť lidí, v kterých už to zůstane, ten pocit spojený s Klinikou a že když to bude žít dál i v jiné formě, například v politickém hnutí... těžko říct... V týhle chvíli hlavně chceme zůstat v tom baráku. Je mi z toho hrozně smutno, protože vím kolik jsme do toho dali všichni energie a snažili jsme se to udělat tak, aby jsme naplnili věci, který jsem slíbili, že budou v projektu. Mám čistý svědomí z toho, protože vím, že jsme do toho šli naplno.

Jaký důvody uvadlí ohledně toho, že vám budova nemůže zůstat ?

Důvod, proč nám nechtějí nájemní smlouvu prodloužit je, že zjistili před měsícem, že budova je kolaudovaná na plicní zařízení. To je absurdní, protože my jsme si nechali vypracovat analýzu, a zjistili jsme, že kdyby měli trochu vůle, tak stačí provést změnu účelu užívání budovy, což je běžná byrokratická věc a my by jsme mohli zůstat. Ale oni nemají žádnou vůli nám toto ani nabídnout.

Příloha č. 4- Přepis rozhovoru se squatterem z Köpi 137.

Rozhovor byl překložen z anglického jazyka.

Jak ses dostal ke squattingu ?

Studoval jsem v Londýně, ale nelíbil se mi život tam, ani lidi. Jednoho dne jsem se rozhodl odstěhovat do Berlína. Neměl jsem kde spát ani žádný plán. Pak jsem objevil Köpi 137. Od té doby tady žiji. Už to bude asi 10 let.

Jak vidím, máš zde v Köpi 137 byt, který je moc hezky zařízený. Je to pro mě zvláštní, nečekala bych to v této osquattované budově.

Ano, to asi hodně lidí. Lidé tady mají svůj prostor, který si mohou zařídit, jak chtějí. Většina lidí, co žije v budově mají své byty normálně zařízené. Potom jsou tu lidé, kteří žijí vedle squatu na parkovišti vedle budovy. Zde se možná vyskytují lidé, kteří občas užívají nějaké drogy, ale jinak lidé v budově, jsou stejní, jako ostatní obyvatelé Berlína. Mají své rodiny, chodí do práce a ve volném čase se snaží něco tvořit.

Proč tady tedy bydlíš? Podle tvého bytu vypadá, že si nežiješ vůbec špatně.

Mám docela dobrou práci, pracuji jako kuchař. Příští rok si chci otevřít vlastní restauraci, nedaleko odsud. Chtěl bych tam vařit italské speciality. Tady bydlím, protože je to bydlení na atraktivním místě za nízkou cenu. Už jsem tu jako doma, všichni mě tu znají. Mam to tu moc rád.

Takže platíte nájem?

Jo, platíme normálně nájem jako ostatní, akorát je o hodně nižší, než platí jiní v této čtvrti Berlína.

Slyšela jsme o tom, že jste pomáhali českému squatu Ladronka.

Ano, pro Ladronku jsme pořádali benefiční koncerty. Výdělky jsme celé posílali jim, což bylo pro ně velmi výhodné, jelikož marka byla silnější než koruna a prý jim to hodně pomohlo. Squatterři z Ladronky si to u nás odpracovali. Vařili zde knedlíky nebo sebou přivezli nějaké kapely, které u nás zahráli. Výdělek vybraný z jídla a vstupné jsme jim pak ponechali.

Dole jsem viděla nějaký bar...

Dole je bar a prostor na pořádání koncertů. Občas prodáváme vstupenky na koncerty, aby jsme pokryli právnícké náklady spojené s tahanicemi o budovu. Při vyjednávání s majitelem jsme měli velikou podporu, konali se solidární akce, dostávali jsme dary a podobně, což vytvořilo velký tlak na odpůrce a dalo nám to silnou pozici. Všem příznivcům jsme moc vděční, bez nich by jsme tu nebyli.

A co to stavíte na dvorku?

Stavíme konstrukci na loď, příští rok by jsme s ní chtěli vyjet na Sprévu. Vedle kluci opravují starý kola, které se pak využívají dál místo toho, aby ležely ve šrotu. Máme tady také posilovnu nebo horolezeckou stěnu mimo jiné, kdyby si to chtěla navštívit.

Co problémy s policií, vyskytují se?

V poslední době se nic převratného nestalo, myslím si, že s policií vycházíme dobře. Jednou tu udělali zátah, ale to bylo hlavně kvůli lidem co spí venku v karavanech, kde jak už jsem říkal, to bývá občas víc divoké. Ale jsme tu legálně, takže proč by sem policie měla chodit. Můžu tě teď vzít na střechu, je tam pěkná vyhlídka na Berlín.